

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctidenník

ročník XXI., číslo 14

14. 7. 2024 / neprodejné

Z OBSAHU Svěcení svátečních dnů
Od chvíle křtu žije Ježíš i v nás
Prázdninová příloha

08
10
I–VIII

Foto: Betty Hornikova / Člověk a Vira

Trochu si odpočňte

Jan Kassián vypravuje, že jednou evangelista, svatý Jan, pokojně hladil koroptev. V tom se k němu blížil jistý filozof a zeptal se ho: „Jsi ten Jan, jehož význačná sláva a proslulost ve mně vzbudila tak velkou touhu se s tebou setkat? Proč se tedy bavíš takovými marnými zábavami?“ Svatý Jan mu odpověděl: „Co to nosíš v ruce?“ „Luk,“ odpověděl druhý. „A proč ho nenesíš vždycky napnutý?“ „To není vhodné,“ vysvětlil filozof, „protože kdyby se ohnul, napětí by ho vyčerpalo a zkazilo by se. Když by tedy bylo nutné vystřelit silnější střelu proti nějaké divoké šelmě, střela by již nebyla vystřelena s potřebnou razancí, protože by kvůli své neustálé tuhosti ztratila svou sílu.“ „Nuže,“ uzavřel apoštol, „nediv se, mladíku, že dopřávám svému duchu ten-

to nevinný a krátký odpočinek. Kdybych mu čas od času nedovolil odpočinout si od jeho napětí tím, samotná nepřetržitost úsilí by ho zmírnila a nebylo by schopno poslechnout žádosti ducha, kdyby to bylo nutné.“

Ta příhoda by se líbila svatému Josemaría Escrivovi, zakladateli Opus Dei. Chtěl totiž, abychom posvěcovali práci, ale též abychom uměli odpočívat, abychom mohli pak lépe sloužit Bohu, Církvi a lidem. Citoval italské přísloví: „Quando il corpo sta bene, l'anima balla“ (Když je tělu dobře, tancuje duše). Viděl dovolenou jako nutnou příležitost k obnově a osobnímu růstu. Sám Ježíš zve své apoštoly: *Pojďte i vy někde na opuštěné místo a trochu si odpočňte.* (Mk 6,31). Dovolena je takové delší období dpo-

činku, které nám připomíná potřebu „hladit koroptev“ i během roku. Budeme moci tak ve větším klidu strávit víc času s Bohem (v modlitbě) a s lidmi, které máme rádi (rodina, přátelé), to znamená věnovat se těm podstatným věcem, jež stále mají přednost. Navíc se poskytuje možnost posilovat jiné návyky (např. poslouchat dobrou hudbu, vykonávat fyzickou aktivitu, mít čas na kvalitní četbu atd.). Kež by dovolená znamenala pro všechny příležitost k větší lásce k Bohu a k ostatním pro Boha, prostě další etapu cesty ke svatosti.

*ThDr. Ing. Jean Philippe Huet
kněz prelatury Opus Dei*

ČBK ocenila významné osobnosti během Národní pouti na Velehradě

Při slavnostní poutní mši svaté 5. července 2024 na Velehradě ocenila Česká biskupská konference několik významných osobností z různých oblastí veřejného života. Představujeme oceněné pro rok 2024.

Řád sv. Cyrila a Metoděje

P. Ing. Jiří Florian

za celoživotní tvorbu křesťanských pořadů v médiích

Jiří Florian nastoupil jako absolvent Vysokého učení technického v Brně v turbulentním roce 1968 do brněnského studia Československé televize coby inženýr televizní a filmové techniky, kde pracoval až do sametové revoluce v dabingovém studiu. Přelomový rok 1989 mu otevřel možnost podílet se na utváření programu svobodné veřejnoprávní televize. V roce 1990 začal spolupracovat také s Českým rozhlasem na realizaci přímých přenosů bohoslužeb. Tato spolupráce vyústila v jeho zvolení do Rady Českého rozhlasu, a tuto radu pak i několik let vedl. Stal se zakládajícím členem náboženského vysílání v médiích. V roce 2002 byl jmenován do funkce šéfa programu brněnského studia České televize. V roce 2005 se stal šéfdramaturgem Centra náboženské tvorby. Za zmínku stojí i jeho pravidelné televizní přenosy z poutní mše svaté na Velehradě, stejně tak i vánoční a velikonoční slavnostní bohoslužby v České televizi. Jiří Florian byl v době komunistické totality tajně vysvěcen na kněze a působil v tzv. podzemní církvi.

Děkovné uznání ČBK

MgA. Roman Janál

za mimořádné působení v oblasti kultury

Roman Janál je přední český barytonista. Od 90. let je sólistou opery Národního divadla a Státní opery v Praze. Je významnou kulturní osobností u nás i v zahraničí a věnuje se interpretaci staré i současné

duchovní hudby. Vystupuje na domácích i zahraničních festivalech (Pražské jaro, Smetanova Litomyšl, Dny Bohuslava Martinů v Londýně aj.). Je příkladem pozoruhodného skloubení tří profesí. Roli umělce kombinuje s prací pedagoga i s rolí aktivizačního pracovníka v domově pro seniory (do března 2024). Roman Janál je držitelem prestižní Ceny Thálie v roce 1999 za roli Polluxe v inscenaci Rameauvy opery *Castor a Pollux* v Národním divadle a v roce 2019 obdržel v širší nominaci mimořádnou cenu Thálie za interpretační výkon titulní role v opeře Miloše Štědrone *Don Hrabal*.

PhDr. Jiří Tichota

za mimořádné působení v oblasti kultury

Jiří Tichota je český muzikolog, loutnista, zpěvák, textař a muzikant. Jeho jméno je spojeno především s folkovou skupinou Spirituál kvintet u jejíhož zrodu Tichota v roce 1960 stál. Během let 1963 až 2021 pro Spirituál kvintet napsal 91 textů a upravil 170 písní. Zejména v době komunistické totality byly koncerty Spirituál kvintetu pro mnohé lidi povzbuzením a znamením naděje v době nesvobody. Mnohé písně jako například *Za svou pravdou stát*, *Krutá válka*, *Až se k nám právo vrátí*, *Kocábka* nebo *Jednou budem dál* v podstatě zlidověly. Po revoluci odehrál Spirituál kvintet desítky nezapomenutelných koncertů také v kostelích. Pravidelně vystupoval spolu s Hradišťanem Jiřího Pavlici na Velehradě. V roce 2021 skupina Spirituál kvintet ukončila svou činnost.

Pamětní medaile ČBK

PhDr. Jaroslav Šturma

za celoživotní službu ve prospěch dobra, především v oblasti podpory nemocných duší a pomoci dětem s kombinovaným postižením

Jaroslav Šturma je dětský klinický a poradenský psycholog, psychoterapeut

a supervizor. Téměř celý svůj život se věnuje rozvoji nových forem péče o děti se zdravotním postižením a zvláště. Iniciovat vznik sdružení Ochrany nenarozeného života, které v současnosti nese název Porada pro ženy a dívky, založil Dětské centrum Paprsek. V letech 1994–2014 byl předsedou Českomoravské psychologické společnosti. Od roku 1991 vyučuje na katedře psychologie Filozofické fakulty UK dětskou klinickou a poradenskou psychologii a dětskou psychologickou diagnostiku. Jaroslav Šturma je autorem mnoha publikací a článků z oblasti dětské psychologie a věnuje se přednáškové činnosti. Také je dlouholetým členem Papežské akademie pro život. Byl oceněn prezidentem Václavem Havlem za podíl na realizaci projektů Výboru dobré vůle Olgy Havlové (1995). Získal mimo jiné také Mezinárodní medaili za práci ve prospěch dětí s postižením, Výroční cenu ministra zdravotnictví ČR (2007) nebo Stříbrnou medaili předsedy Senátu Parlamentu ČR (2021).

MUDr. Milan Zbořil

za celoživotní službu ve prospěch dobra, především za obětavost a odvahu v lékařském povolání

Milan Zbořil byl osobním lékařem čtyř posledních litoměřických biskupů (Trochty, Koukla, Posáda, Baxanta). Kromě jiného zachránil tělo kardinála Trochty před zmizením a spálením tím, že ho poslal tajně k balzamování. Za svůj celoživotní postoj nesl důsledky, které postihly i jeho lékařskou kariéru. Milan Zbořil ještě dnes slouží v městské nemocnici v Litoměřicích. V roce 2011 získal od papeže Benedikta XVI. „Řád sv. Řehoře Velikého“ za svoji obětavou práci lékaře. Angažoval se rovněž v posouzení zázraku učiněného na přímluvu sv. Zdislavy, který vedl k její kanonizaci. Milan Zbořil dnes ocenění nemohl převzít, a proto mu bude předáno při vhodné příležitosti v Litoměřicích.

SLOVO KNĚZE

Milí čtenáři,

rádi bychom publikovali více textů od českých autorů, kteří by reflektovali aktuální dění v církvi a ve společnosti v souvislostech a z hlediska naukového bohatství katolické církve, abychom tak doplnili mnohdy povrchní pohledy těch, kteří se označují za konzervativní, pokrokové nebo dokonce liberální. Texty nám můžete posílat na naši e-mailovou adresu redakce@rcmonitor.cz.

Zdeňka Rybová, šéfredaktorka

Milí čtenáři, zvláště vy, kteří letos máte namířeno na Pyrenejský poloostrov, mějte na paměti, že se chystáte na tu část planety, která spolykala litry mučednické krve. Jaroslav Durych se zamýšlí nad slovy básníka Paula Claudela o mučednicích občanské války ve Španělsku. Tato válka ozdobila katolickou církev mnoha mučednickými květy. I když francouzský básník zmiňuje „pouze“ jedenáct biskupů a šestnáct tisíc kněží, víme, že zavražděných katolíků, protože byli katolíci, bylo republikánskými vojsky a milicemi daleko víc. Nesmíme totiž zapomenout ještě na řeholníky a laiky.

Španělská občanská válka nebyla však první zkouškou víry, která se na Iberském poloostrově zapsala do dějin. Za zmínku jistě stojí pronásledování křesťanů za vlády císaře Diokleciána, které dalo církvi takové mučedníky, jako byli sourozenci Acisklus a Viktorie, patroni Cordoby, či Vincenc ze Zaragozy. Asi nejnámější skupinou mučedníků ze Španělska, krom té z občanské války, jsou mučedníci cordobští z doby, kdy téměř celá Hispánie byla pod nadvládou muslimů. Tato skupina více než padesáti mučedníků podstoupila trest smrti v letech 822–864. Jejich popravy nebyli však nikterak živelné a chaotické ve srovnání s dobou o více než jedenáct set let později. Všechny byly totiž dle tehdejších právních norem a po řádném soudu. Za urážku islámu a jeho proroka Mohameda. Proto z řad mnohých jejich souvěrců (i církevní hierarchie) zaznívalo vůči nim obvinění ze sebevražedného fanatismu. A jako Češi bychom ve výčtu mučedníků španělských z doby muslimské neměli zapomenout na sv. Orosii (Dobroslavu), patronku města Jaca, pohřbenou v tamní katedrále. Její svátek se ve Španělsku slaví 25. června (více o ní televizní pořad: *Orosia – neznámá česká svěřice*).

Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

Arcibiskup Viganò byl exkomunikován za schizma

V prohlášení Dikasteria pro nauku víry se uvádí: „Dne 4. července 2024 se sešel kongres Dikasteria pro nauku víry, aby uzavřel mimosoudní trestní proces uvedený v kánonu 1720 CIC proti nejctihodnějšímu Carlu Marii Viganovi, titulárnímu arcibiskupovi Ulpiany, obviněnému z vyhrazeného deliktu schizmatu (kánoны 751 a 1364 CIC; čl. 2 SST).“

Komuniké dále pokračuje: „Jeho veřejná prohlášení, jimiž projevuje odmítání uznat a podřídit se nejvyššímu pontifikovi, odmítání společenství s jemu podřízenými členy církve a legitimity a magisteriální autority II. vatikánského koncilu, jsou dobře známa. Na závěr trestního procesu byl Mons. Carlo Maria Viganò shledán vinným z vyhrazeného deliktu schizmatu.“

Dále se v tiskové zprávě uvádí, že dikasterium vyhlásilo exkomunikaci *latae sententiae* v souladu s kánonom 1364 § 1 CIC. Její zrušení je v těchto případech vyhrazeno Apoštolskému stolci. Rozhodnutí bylo sděleno Mons. Viganovi 5. července 2024.

Případ Viganò

Byl to sám arcibiskup Viganò, kdo 20. června zveřejnil proces proti své osobě a na sociální síti „X“ a také plné znění dekretu, kterým byl předvolán do Říma, aby se zodpovídal z obvinění, která byla

proti němu vznesena. V předvolání mu byla nabídnuta možnost, aby se hájil sám nebo si k tomu určil advokáta a dostavil se osobně nebo předložil písemnou obhajobu. Jelikož se těchto možností ve stanovené lhůtě nerozhodl využít, byl mu přidělen veřejný obhájce, který se ujal jeho obhajoby podle právních norem.

Bývalý nuncius ve Spojených státech v posledních letech několikrát prohlásil, že neuznává legitimitu papeže Františka ani II. vatikánského koncilu. Za některé trestné činy v kanonickém právu hrozí automatický trest, *latae sententiae*, již od samotného spáchání trestného činu; v případě deliktu schizmatu je tímto trestem exkomunikace.

Podle *Kodexu kanonického práva* (kánon 1331, odst. 1) je exkomunikované osobě zakázáno slavit oběť eucharistie a ostatní svátosti; přijímat svátosti, udělovat svátostiny a slavit ostatní obřady liturgického kultu a aktivně se účastnit výše uvedených slavností. Dále je jim zakázáno vykonávat jakékoli církevní úřady, povinnosti, služby a funkce a vykonávat úkony správy.

Druhý odstavec kánonu 1331 uvádí důsledky, které vyplývají z formálního vyhlášení exkomunikace *latae sententiae*. Exkomunikace je považována za „ozdravný“ trest, jehož cílem je vyzvat provinilce k pokání. Jako taková vždy obsahuje naději, že se subjekt exkomunikace vrátí do společenství církve.

cirkev.cz

Draží čtenáři, redakce RC Monitoru vám přeje krásné a pokojné léto. Následující číslo vyjde 18. srpna.

BYLI JAKO OVCE BEZ PASTÝŘE

21. července 2024 – 16. neděle v mezidobí – Mk 6,30–34

Theofylakt

Když jsme i my posláni do služby, učme se neotálet a nedělat nic nad rámec úkolu, který nám byl svěřen, ale vracet se k tomu, kdo nás poslal, a podávat mu zprávu o všem, co jsme vykonali a co jsme se naučili.

Z pokory odešel na pusté místo. Kristus káže svým učedníkům, aby si odpočinuli, aby se vedoucí naučili, že ti, kdo pracují rukama a slovy, si zaslouží odpočinek a nemají pracovat neustále.

Tak také nečekejte, až vás Kristus zavolá, ale běžte před ním a předběhňte ho. Následuje „uviděl velký zástup a bylo mu jich líto, protože byli jako ovce bez pastýře“. Farizeové, draví vlci, lid nenakrmili, ale „sežrali“ ho. Proto se shromáždili u Krista, pravého pastýře, který jim dával duchovní pokrm, pokrm Božího slova. Proto je navštívil a začal je učit mnoha věcem. Když totiž viděl, že ti, kdo ho následovali kvůli jeho zázrakům, jsou z dlouhé cesty vyčerpaní, slitoval se nad nimi, chtěl jim pomoci a učil je.

Béda

Ukazuje, proč bylo nutné dát učedníkům odpočinout, když dodává, že proto, že stále přicházelo a odcházelo mnoho lidí a oni neměli čas ani na jídlo, a ukazuje, jakou radost pak měli z námahy učitelů a pilnosti žáků. Následuje „Odjeli tedy lodí na opuštěné místo, aby tam byli sami.“ Nejen sami učedníci, ale i oni vzali Pána, nasedli na loď a vyhledali opuštěné místo, jak ukazuje Matouš (Mt 14,13). Zkouší víru zástupů. Když hledá samotu, zkouší, zda se za ním rozběhnou. A když ho následují, ne na dobytku nebo v různých vozech, ale napínají se k vlastním nohám, ukazují, jaký mají zájem o svou spásu. On je následuje „Mnozí je viděli odjíždět a poznali jejich úmysl“. Pěšky se

Cosimo Rosselli: Kázání na hoře (1481–1482)

tamtudy rozběhli ze všech míst a předběhli je. Když se říká, že je předběhli pěšky, ukazuje to, že učedníci nejeli s Pánem na lodi na druhou stranu moře nebo Jordánu, ale vydali se na blízká místa ve stejném kraji, kam tamní lidé mohli jít také pěšky.

Matouš říká, že uzdravoval jejich nemocné (Mt 14,14). Opravdu se totiž slituje nad chudými ten, kdo jim svým učením otevírá cestu k pravdě a zbavuje je tělesných útrap.

Když svatí kazatelé opustili Judsko, protože je mezi Židy zachvátily těžké nepokoje, dosáhli odpočinku na poušti Církve díky milosti víry dané pohanům.

Jeroným

Mysticky uvádí Pán své vyvolené do samoty, aby neměli zlé úmysly, i když žijí

mezi bezbožníky, jako Lot v Sodomě, Job v zemi Chuš a Obadjaš v Achabově domě.

Svatí zde mají málo odpočinku a hodně dřiny, ale pak se jim říká, aby si od své dřiny odpočinuli. A stejně jako v Noemově arše byla zvířata zevnitř poslána ven a zvířata zvenku se hrnula dovnitř, tak je tomu i v Církvi. Jidáš odešel, zločinec přišel. Ale dokud se v Církvi odchází od víry, není odpočinku bez zármutku: Ráchel truchlila pro své děti a nebyla utěšena (srov. Mt 2,18); (Jer 31,15). Hostina, při níž budou noví lidé pít nové víno a zpívat novou píseň, bude, dokud tento smrtelný neoblékne nesmrtelnost (srov. 1 Kor 15,54).

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

PRÁVNÍ A STÁTNICKÝ VÝZNAM DÍLA SV. KONSTANTINA A METODĚJE

V minulém čísle jsme si připomněli jazykový vklad soluňských bratří pro naši kulturu. Tentokrát se podíváme na jejich přínos v oblasti práva a státnosti. Jako vše, co vykonali, tvořili spolu a je tomu tak i zde. Rozdíl je v tom, že hlavním tvůrcem v oblasti jazyka byl sv. Konstantin. Zde je to sv. Metoděj.

Abychom dané věci dobře porozuměli, musíme alespoň zčásti připomenout její geopolitický rámec. V době, kdy se věrozvěsti vydávali na cestu, bylo jasné, že dojde ke schizmatu, což se skutečně stalo při sporu o *filioque*. Mezi oběma vzniklými centry, Cařihradem a Římem, leželo obrovské území obydlené většinou pohanskými Slovany. Soluňští bratři pochopili, že nutně musí vzniknout třetí centrum moci, aby se otupilo binární napětí mezi Byzancí a Římem. Cestu na Velkou Moravu uvítali, protože Velehrad považovali za vhodné místo. Důležité rovněž bylo, že pokřesťení etnicky i jazykově jednolitých Slovanů by postavilo hráz mongolským nájezdům i německé expanzi. Rozhodli se při tom správně přiklonit se spíše k Římu, tedy k západu. Bylo to vysoce prozíravé.

Cestou k naplnění tohoto plánu bylo vytvoření svěbytného nového právního řádu. Je velkým dluhem historiků práva, že dosud nebyl zevrubně prozkoumán *Zakon Sjudnyj Ljudem*, který se stal kořenem slovanských zákoníků na celá staletí a jehož genetiku najdeme i v zákonech současných. Za první kroky sice významné, leč nedostatečné vděčíme prof. JUDr. Karlu Kadlecovi (1865–1928).

Na zákonech pracoval zpočátku pouze sv. Metoděj, právník a stratég, tj. vojenský a vlastně i policejní velitel celé Makedonie. Nejprve se postaral o zákony církevní. Přeložil *Nomokánon*, dílo patriarchy Jana Scholastika, ale upravil mnohé pro Velkomoravské poměry. Samostatným dílem je *Řeč k soudcům a knížatům*. Jedná se o právo procesní.

Nejvýznamnějším dílem ovšem je *Zakon Sjudnyj Ljudem* shrnující právo občanské a trestní. Zde však už vystu-

puje i sv. Konstantin. Sv. Metoděj vyšel z byzantského zákoníku *Ekloga*, který byl napsán kolem roku 726. Na doporučení Konstantinovo byly však převzaty i prvky práva římského. Právě to bylo rozhodující. Naše právo přijalo rozdělení moci církevní a světské. Tím se lišilo od východního *cesaropapismu*, který převzalo pravoslavní. V Rusku tak církev podléhala císařům. Tento model převzal V. I. Lenin a kromě snad zanedbatelné epizody Gorbačovovy trvá dodnes. Je třeba připomenout, že kromě NDR byl úspěšně aplikován v komunistických diktaturách celého Východního bloku. Nebudu se zde zabývat jeho věcným neúspěchem v Polsku.

S rozdělením moci na západě pochopitelně souvisejí tři skutečnosti. První je západní plnost demokracie oproti v podstatě diktátorskému východnímu modelu. Odtud vyplývá, že pravoslavní kněží s velkou autoritou mezi věřícími mimo Rusko tvořili vždy pátou kolonu. Nárůst pravoslavních chrámů a klášterů mimo Rusko by nás měl zneklidňovat. Bude současná Paříž muslimská nebo putinovsko-sovětská?

Třetí skutečností je institut západní korunovace. Akt od doby Karla Velikého probíhal tak, že příslušný vrchní biskup dané oblasti po složení slibu nového vladaře vkládal na jeho hlavu korunu. Ten při tom seděl na trůnu tak, aby se díval na krucifix vyvýšený proti trůnu. Bylo to proto, aby nastupující vladař věděl, že podléhá Králi králů, který prikazuje milosrdenství. Z toho pak plynulo, že krutý král a král, který jedná proti zákonům své země, může být stížen církevními tresty, interdiktem, popřípadě i ze země vyhnán. U nás je toho příkladem ztráta koruny římského krále Václava IV. po

smrti sv. Jana Nepomuckého. Tuto pasáž je možné uzavřít tím, že řekneme: „Rozdíl mezi králem a prezidentem je v tom, že král je z Boží milosti, zatímco prezident je z Božího dopuštění.“

Rozsah článku neumožňuje ukázat další upevnění suverenity Velké Moravy, například užíváním římského ritu v domácí řeči při mši sv. Tím se staroslověnština a následně čeština staly tzv. svatým jazykem, což jako argument uvádí při obhajobě zatlačované češtiny Balbín. Stejně tak nelze ukázat, že popisem vyzdvižení ostatků sv. Klimenta dal sv. Konstantin základy vědecké archeologie, o lékařských znalostech obou bratří, rozpoznání nemoci a předpovědi brzké smrti nebo jasném vítězství ikonodulie nemluvě.

Moderně bychom mohli na závěr říci, že Konstantin založil naši svěbytnost kulturní a Metoděj samostatnost státní. Není tedy divu, že jejich církevní svátek je rovněž svátkem státním.

Petr Píthá

Mons. Prof. Petr Píthá
kanovník Kolegiátní kapituly Všechny svatých na Hradě Pražském

MUČEDNÍCI Z DAMAŠKU – ČÁST DRUHÁ

...pokračování z předchozího čísla

Fr. Manuel Ruiz

První obětí nenávisti povstalců se stal Fr. Manuel Ruiz, narozený 5. května 1804 v San Martino de las Ollas v provincii Santander (Španělsko). Od svého mládí projevoval vroucí zbožnost a nevyčerpatelnou lásku k chudým. V roce 1825 přijal františkánský hábit, a jakmile byl vysvěcen na kněze (1831), požádal o poslání do misijní země. V Damašku se překvapivě rychle naučil arabsky, a to natolik, že byl brzy schopen učit a kázat. Zapomínal na sebe a žil jen pro duše. V těžkostech byl tak neochvějný, že mu všichni říkali otec Trpělivost. V době pronásledování tvořilo komunitu šest otců a dva asistenti. Již 2. července napsal otcovi prokurátorovi Svaté země: „Ocitáme se ve vážném nebezpečí. Naši víru ohrožují drúzové a paša, který jim poskytuje potřebné prostředky, aby způsobili smrt všem křesťanům bez rozdílu.“ A dopis zakončil slovy: „Ale děj se především vůle Boží!“ Jakmile lid vtrhl do křesťanské čtvrti, P. Ruiz shromáždil řeholníky s dětmi z farní školy a některé věřící, včetně tří bratří Massabki v kostele. Vystavil Tělo Páně a vyzval všechny k adoraci. Otcové se navzájem vyzpovídali, přijali eucharistii a trpělivě čekali, co přijde. Když bylo zřejmé, že výtržníci vtrhli do kláštera, P. Ruiz zkonsumoval hostie a chvíli se modlil. V tom mu někdo zakřičel do tváře: „Ať žije Mohamed! /.../ Buď ty pse přijmeš jeho náboženství, nebo tě zabijeme.“ Otec se postavil a zvolal: „Ne, jsem křesťan a chci zemřít jako křesťan!“ Položil hlavu na menzu a řekl útočníkům: „Do toho.“ Jeho tělo skončilo pod oltářem v tratolišti krve. Na podlaze, pár kroků od oltáře, byl pak nalezen malý arabský misál, který používal k překladu nedělních evangelií, nasáklý jeho krví.

Carmelo Volta

Druhou obětí byl otec Carmelo Volta, narozený 29. května 1803 v Real de Candia v provincii Valenza. Byl vychován piaristy. Když se stal františkánem, byl

Mučedníci z Damašku. Foto: custodia.org

v roce 1831 poslán do Palestiny a jmenován kurátem v Ejn Kerem v Judeji. V roce 1851 byl jmenován představeným kláštera v Damašku, ale krátce nato mu byl přidělen úřad faráře a profesora arabštiny pro mladé misionáře. Když muslimové vtrhli do kláštera, podařilo se mu najít úkryt. Objevili ho však jeho známí a nabídli mu bezpečí a pohostinství ve svém domě pod podmínkou, že se stane muslimem, ale on jim rozhořčeně odpověděl: „To se nikdy nestane, abych se stal Turkem!“ Byl zabit kyjem.

Fr. Engelbert Kolland

Třetí obětí byl Fr. Engelbert Kolland, narozený 21. září 1827 v Ramsau, v salcburské diecézi v Rakousku. Do semináře byl přijat zdarma, ale pro neklid byl po čtyřech letech poslán zpět k rodině. Při návštěvách františkánského kostela pojal myšlenku sdílet jejich životní styl (1847).

Během noviciátu se tak umrtvoval, že nikdy nepil víno, pivo ani kávu a při studiích tak využíval čas, že se naučil šest jazyků. Svou první mši svatou sloužil v Bolzanu (1851), poté požádal, aby

mohl jít na misie v souladu se slibem, který učinil před svým kněžským svěcením. Jeho žádosti bylo vyhověno až v roce 1855. V Damašku působil jako koadjutor P. Carmela. Když se blížilo nebezpečí ze strany drúzů, byl první, kdo odrazil představeného od setrvávání v klášteře. Když drúzové pronikli do kláštera, podařilo se mu přes terasu uniknout, nepodařilo se mu však dorazit do Abd-el-Kádirova paláce. Schoval se tedy v nedalekém domě u jedné řeckokatolíčky, ale pronásledovatelé ho vypátrali a vyvlekli na dvůr. Tam ho jeden z atentátníků udeřil do hlavy sekerou a křičel: „Zanech svou víru a následuj Mohameda!“ Mučedník hrdě odpověděl: „Ne, nikdy! Jsem křesťan a navíc kněz: můžeš mě zabít.“ Na nádvoří se pak ozvaly čtyři prudké rány doprovázeny čtverým „Ne!“ P. Engelberta.

Nicanor Ascanio a Pedro Soler

Další dva františkánští kněží byli v Damašku studovat arabštinu. Otec Nicanor Ascanio se narodil 1. října 1814 ve Villarejo de Salvanes v provincii Madrid

a v šestnácti letech přijal františkánský hábit. Pokračoval ve studiích ve Villarejo, a jakmile byl vysvěcen na kněze, horlivě se věnoval kázání. V posledních letech, než odešel do Svaté země, trávil noci v modlitbách a rozhodl se odejít na misi. V roce 1859 se dostal do Damašku, aby studoval arabštinu u P. Carmela. Když ho muslimové zatkli, navrhli, aby přijal jejich víru, ale on jim nebojácně odpověděl: „Jsem křesťan! Zabijte mě!“ Otec Pedro Soler se narodil 28. dubna 1827 v Lorce v provincii Murcia (jižní Španělsko). Studoval za cenu velkých obětí, protože aby pomohl rodičům, musel také pracovat v továrně v Cuevas. Byl apoštolem mezi dělníky. Milovník pokání spal v noci na podložce rozložené vedle postele. Františkánem se stal až ve svých devětadvaceti, byl přijat do koleje Priego v provincii Cuenca určené pro výchovu misionářů, kteří měli být vysláni do Maroka a Svaté země. V Damašku byl v noci zrady spatřen z terasy sousedící s klášteřem, jak přechází se dvěma chlapci přes dvůr, aby se skryli ve farní škole. Byl dopaden a následně byl nucen k odpadu od víry. Svým pronásledovatelům odpověděl: „Nikdy se nedopustím takové bezbožnosti: jsem křesťan a raději zemřu.“ Nejprve byl zasažen šavlí do krku a poté pobodán.

Nicolás Alberca

Otec Nicolás Alberca je nejmladším z damašských mučedníků. Narodil se 9. října 1830 v Aguilar de la Frontera v provincii Cordoba. Byl z deseti dětí a již od svého mládí se netajil velkou touhou zemřít jako mučedník. Těm, kteří ho upozorňovali, že se to nemůže stát, neboť žádné pronásledování není v dohledu, odpovídal: „Ani já nechápu, jak by se to mohlo stát, ale pevně věřím, že se mé přání splní.“ Když ho přijali na koleji v Priegu, zaplavilo ho „delirium štěstí“. Muslimům, kteří na něj v noci 9. července na chodbě kláštera mířili střelnou zbraní a pod trestem smrti ho vyzvali, aby se stal následovníkem Mohameda, odpověděl: „Budu trpět tisíckrát raději smrt, než abych zradil svého Pána!“

Francisco Pinazo a Juan Jacobo Fernandez

Mezi františkánskými mučedníky

Mučedníci z Damašku. Foto: custodia.org

z Damašku jsou také dva laičtí bratři, Fra Francisco Pinazo, narozený 24. srpna 1802 v Alpuente v provincii Valencie, který vstoupil jako oblát mezi františkány z Cuciva (1822), a Fra Juan Jacobo Fernandez, narozený 25. července 1808 v Moire ve vesnici Garballeda v provincii Orense (Galicie). Oba byli zastiženi atentáčníky, když stoupali po schodech zvonice. Z nedaleké terasy bylo vidět, jak zvedají ruce a zraky upírají vzhůru, zatímco muslimové jim ranami kyjem lámali páteř. Ze zvonice byli pak vyhozeni na nádvoří. Fra Francisco zemřel okamžitě, ale Fra Juan Jacobo bylo slyšet sténat až do svítání, kdy ho jeden Turek dobil šavlí.

Maronitští bratři

Spolu s františkány byli zmasakrováni také tři maronitští bratři, František, Abd-el-Mooti a Rafael Massabki, kteří se uchýlili do kláštera, když muslimové začali zapalovat domy křesťanů. Tito bratři žili ve společné domácnosti, ačkoli první dva byli ženatí a měli mnoho dětí. Hlavou rodiny byl František, obchodník s hedvábím. Mooti učil děti z farnosti. Raffaele byl svobodný mládenec a v klášteře působil jako zástupce kostelníka. V noci 9. července je před oltářem překvapili atentáčníci. Na výzvu, aby se stali muslimy, za všechny odpověděl František: „Jsme křesťané a křesťany chceme

zůstat... Nebojíme se těch, kdo zabíjejí tělo, ale duši.“ Poté se obrátil ke svým bratrům a řekl jim: „Odvalu, stůjte pevně ve své víře. Koruna v nebi je vyhrazena pro silné. Máme jen jednu duši, nikdy ji neztratíme tím, že zapřeme svou víru!“

Těla jedenácti mučedníků byla uložena ve sklepení kláštera, následně pak byla v roce 1861 uložena do dvou rakví a pohřbena do hrobky v podlaze kostela. Od počátku byli uctíváni místními křesťany jako mučedníci a mnozí dosvědčovali vyslyšení svých modliteb na jejich přímluvu. Mučedníci byli blahorečeni Piem XI. dne 10. října 1926. Jejich relikvie jsou uctívány v Damašku v kostele zasvěceném sv. Pavlovi, spravovaným františkány.

P. Evermod Jan Sládek, OPraem.

Zpracováno dle:

www.santiebeati.it + www.custodia.org + oraprosiria.blogspot.com

*P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem.
farář farností Lomnice nad Popelkou,
Libštát a Nová Ves nad Popelkou*

SVĚCENÍ SVÁTEČNÍCH DNŮ

SVÁTEČNÍM DNEM JE V KATOLICKÉ CÍRKVI KAŽDÁ NEDĚLE JAKOŽTO DEN ZMRTVÝCHVSTÁNÍ BOŽSKÉHO SPASITELE A DEN SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO.

Posvátnost nedělního dne proto plyne ze samé podstaty křesťanství. Kromě všech nedělí jsou svátečními dny také tzv. zasvěcené svátky. Jedná se o významné dny, které takto ustanovila církev. Výraz „zasvěcené“ znamená, že tyto dny jsou stejně jako neděle zasvěceny úctě Boží a tělesnému odpočinku.

Jakkoli *Kodex kanonického práva* uvádí deset zasvěcených svátků (kánon 1246 §1), podle aktuálně platných předpisů v našich diecézích zůstávají závazné pouze dva: Slavnost narození Pána Ježíše 25. prosince a Nový rok 1. ledna. Mezi nedělí a zasvěceným svátkem není žádný rozdíl co do způsobu slavení, a proto vše, co bude uvedeno o neděli, se bez rozdílu vztahuje také na zasvěcené svátky.

Kdo je vázán povinností slavit sváteční den

Povinnost slavit sváteční dny se vztahuje na všechny věřící, kteří dosáhli užívání rozumu a kterým ve splnění této povinnosti nebrání vážná překážka. Za věk dosažení užívání rozumu je obecně považován sedmý rok života (kánon 97 §2). Nehřeší tedy osoby mladší sedmi let, pokud se neúčastní mše svaté, a stejně tak nehřeší rodiče, kteří své děti před dosažením tohoto věku děti do kostela nevodí. To ovšem neznamená, že by takové jednání bylo správné. Jedná se pouze o vyhovění literě zákona. Tak jako je nezbytné postupně přivádět děti k plnění jiných povinností, právě tak je nezbytné od malička učit děti plnění povinností plynoucích z víry.

Jak světit sváteční den

Sváteční klid

V současné době je zákaz nedělní práce definován jako zdržení se těch činností, které brání účasti na bohoslužbě, radosti vlastní dnu Páně a náležitému duševnímu i tělesnému zotavení (kánon 1247). Předpis je dán poměrně obecně. Pokud tedy například někdo po zbožné účasti na bohoslužbě jde pracovat na zahrádku, kde si odpočine, zajisté světil

Foto: Richard Smolak / Člověk a Víra

neděli řádným způsobem.

Bohoslužba

První podmínkou je fyzická přítomnost. Nelze tedy splnit povinnost účasti na mši svaté například sledováním bohoslužby v rozhlase nebo v televizi.¹

Církevní příkázání dále stanoví nutnost účasti na celé mši svaté. Nesplní proto příkázání ten, kdo svévolně vynechá značnou část mše svaté; buď podle významu, nebo podle délky. Pokud někdo úmyslně vynechá více než třetinu mše svaté, nesplnil povinnou účast. Pokud někdo vynechá hlavní části mše svaté – obětování, proměňování a svaté přijímání – také svoji povinnost nesplnil. Úmyslné nesplnění znamená spáchání těžkého hříchu. Lehkého hříchu se dopouští ten, kdo svévolně vynechá začátek mše svaté nebo odejde po svatém přijímání.

Avšak ani to ještě nestačí. Naše účast musí být pozorná. To znamená, že se varujeme všeho, co mši svatou ruší nebo co nás vede k rozrztitosti. Pokud by tedy někdo sice přišel do kostela na celou mši svatou, ale během ní si četl, prohlížel obrazy a sochy nebo spal, v takovém případě by svoji povinnost nesplnil. To se týká také těch, kteří si pod lavicí hrají s mobilem!

Kdy lze naplnit povinnost svěcení svátečního dne

Vzhledem ke svátečnímu klidu je ne-

děle chápána v čistě právním smyslu, to znamená od půlnoci do půlnoci (kánon 202 §1). Avšak vzhledem k účasti na bohoslužbě je neděle chápána v liturgickém kontextu, kdy každá slavnost začíná předchozí den v podvečer prvními nešporami, a proto lze povinnost účasti na mši svaté splnit již v sobotu při podvečerních bohoslužbách (kánon 1248). Podle platného ustanovení se jedná o bohoslužbu po 16. hodině. Nedělní povinnost splňuje věřící také tehdy, pokud se účastní mše svaté, při které není užíván nedělní formulář (biblické texty, modlitby). Pro splnění nedělní povinnosti není rozhodující formulář, nýbrž čas mše svaté.

Mše svatá

Povinnost účasti na bohoslužbě splníme pouze tehdy, pokud se účastníme mše svaté. Žádný jiný úkon zbožnosti mši svatou nenahrazuje, protože nedosahuje její hodnoty.² To se odráží v církevním ustanovení, které tehdy, pokud ze závažného důvodu není možné se účastnit mše svaté, doporučuje jiné úkony zbožnosti: bohoslužba slova, modlitba (kánon 1248 §2). Jedná se však pouze o doporučení, protože modlitba ani bohoslužba slova nemohou být náhradou za mši svatou. Proto se ten, kdo skutečně nemohl splnit nedělní účast na mši svaté, nijak neproviňuje, pokud tyto úkony zbožnosti

1 BENEDIKT XVI., Apoštolská exhortace *Sacramentum caritatis* n. 57.

2 JAN PAVEL II., Apoštolský list *Dies Domini*, n. 53.

DOSTOJEVSKIJ PRO KATOLÍKY (A VŠECHNY OSTATNÍ)

I. část

Dostojevskij představuje jednu působivou odpověď na množství kataklyzmatických změn, které od 18. století postihly západní civilizaci.

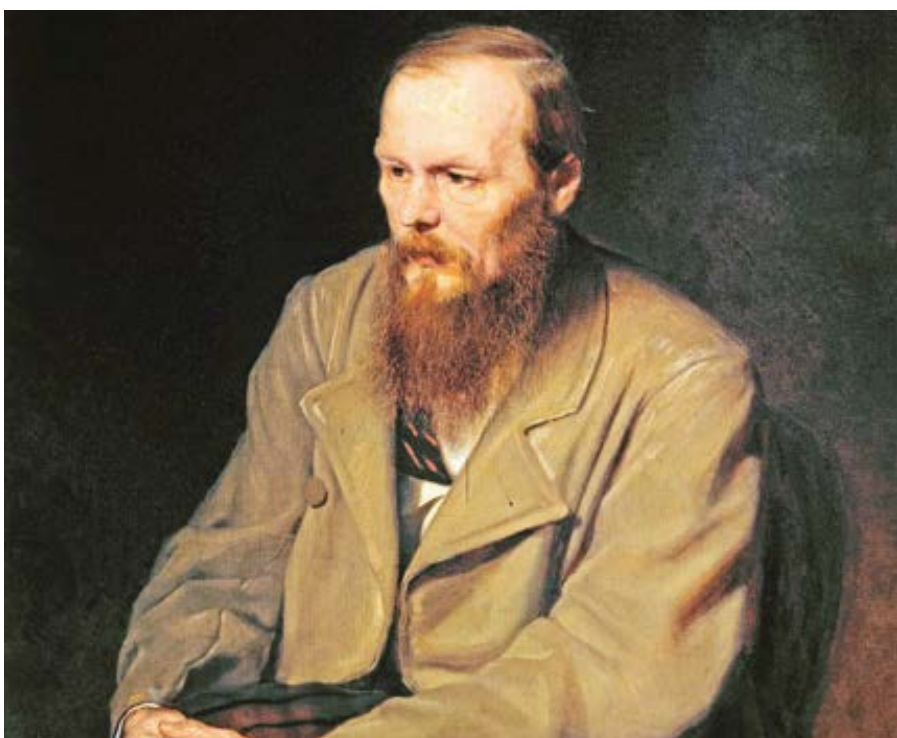
Málokterým romanopiscům se dostalo takové chvály jako ruskému spisovateli 19. století Fjodoru Michajloviči Dostojevskému (1821–1881). Četní intelektuálové ho v podstatě doslova považovali za proroka své doby. Albert Camus za „proroka 20. století“ prohlašoval Dostojevského, ne Karla Marxe. Německý filozof Friedrich Nietzsche křesťanstvím pohrdal, ale pravoslavného Dostojevského obdivoval a říkal o něm, že je „jediným psychologem, od kterého se [má] co naučit“.

Sigmund Freud označil Dostojevského román *Bratři Karamazovi* za „nejskvošnější román, jaký kdy byl napsán“. Albert Einstein vyjádřil obdobný názor jako Freud a o zmíněném románu řekl, že to je „nejúžasnější kniha, jakou... kdy držel v rukou“ a že mu Dostojevskij „dává víc než jakýkoli vědec, víc než Gauss“. (Na mysli měl německého matematika Carla Friedricha Gausse.)

Toto opěvování souvisí s Dostojevského reakcí na jeho vlastní život a dobu. Pro výše uvedené myslitele, kteří čelili bouřím 20. století, Dostojevskij představuje jednu působivou odpověď na množství kataklyzmatických změn, které od 18. století postihly západní civilizaci. A katolíci se z ní mohou velmi mnohému naučit. Pro čtenáře, kteří jeho dílo neznají, na následujících řádcích nastiňuji, proč je jeho odpověď na krize moderní doby tak podmanivá.

Moderní život a doba

Dostojevskij se narodil v Moskvě roku 1821 a vyrůstal ve zbožné středostavovské rodině, kde ho vychovávala matka, jejíž víra ho ovlivnila, a jeho otec, lékař. Vzhledem k tomu, že se narodil do ruské říše po napoleonských válkách, zmítané vlivem západních revolučních myšlenek

Vasilij Perov: Portrét Fedora Dostojevského (1872)

– které v prosinci 1825, kdy mu byly čtyři roky, podnítily neúspěšné proticarské povstání ruských vojenských důstojníků –, už jako mladý muž pochytil ducha této doby.

Odmítl profesní dráhu vojenského inženýra, kterou pro něho vyhlížel jeho otec, a roku 1844 se stal spisovatelem. Brzy poté, co se roku 1844 jeho první román setkal s úspěchem mezi kritiky, zavrhl ruskou pravoslavnou víru své rodiny a stal se ateistou. Následujícího roku se připojil ke skupině socialistických myslitelů zvaných petraševci, jejichž revoluční plány byly většinou jen pózou. Dostojevskij je později ve svých spisech zesměšňoval.

Carská vláda je ale brala vážně a roku 1849 členy této skupiny včetně Dostojev-

ského zatkla. Poté, co je naložili do uzavřených vozů a několik dnů je tam nechali, je vláda poslala před popravčí četou, ale rozsudek smrti byl na poslední chvíli změněn na věznění na Sibiři. Ve skutečnosti to celé bylo vykonstruováno s cílem Dostojevského a jeho přátele exemplárně potrestat. Zabrало to: dva z jeho kolegů po zmírnění trestu spáchali sebevraždu.

Příštích osm let strávil Dostojevskij na Sibiři a tato záležitost mu změnila život. Ve vězení se Dostojevskij, původem ze střední třídy, poprvé setkal s ruskými rolníky a slušnost a víra některých z nich na něho silně zapůsobily. Během svého věznění obnovil svůj vztah k pravoslavné víře, i když se musel potýkat s novými těžkostmi – epileptickými záchvaty, které ho od té doby sužovaly až do smrti.

Když se roku 1859 vrátil ze Sibíře, ohlásil svou novou oddanost jako spisovatel i jako věřící. Už nebyl stoupencem „západníků“, ruských intelektuálů, kteří chtěli Rusko reformovat podle osvícenských, často socialistických myšlenek, a spojil své síly se slavjanofily, intelektuály, kteří lék na neduhu země hledali v ruské pravoslavné tradici.

Rozpoznat nepřitele

Několik dalších desítek let života Dostojevskij v člancích, časopisech a především ve svých románech promýšlel kontury své víry, přičemž bojoval proti myšlenkám, které u něho předtím zapříčinily ztrátu víry a které ho pronásledovaly zhruba až do posledního desetiletí jeho života.

Například poté, co napsal svůj první román, podlehl vlivu ruského kritika Vissariona Bělinského, který jeho román vysoce ocenil a který obdivoval Ludwiga Feuerbacha. Skrze Bělinského Dostojevskij vstřebával Feuerbachovu ateistickou filozofii, což ho ovlivnilo na celý život. Zjednodušeně řečeno, podle Feuerbacha jsou všechny výroky o Bohu ve skutečnosti projekce lidské mysli – v podstatě to jsou maskované výroky o člověku.

Podle Boyce Gibsona Dostojevského pronásledovala představa „všečlověka“ z ruské literatury, faustovské postavy, která dokázala obsáhnout veškerou lidskou zkušenost, dobro i zlo. Dostojevskij instinktivně neměl rád meze, jak o tom napsal jednomu ze svých přátel: „Celý život překračuji meze.“ Tato fascinace „všečlověkem“ patřila k tomu, o čem věděl, že u toho jako křesťan nemůže zůstat, a jeho dílo v určitých ohledech představuje snahu uniknout ze sevření jeho formativní nevíry.

Dostojevského schopnost udržovat v napětí protichůdné myšlenky a nechávat je ve svých románech vyslovovat různými hlasy vedla sovětského literárního kritika Michaila Bachtina k tomu, že tyto romány nazýval *polyfonními*, čímž myslel, že se zde protichůdným myšlenkám propůjčuje stejná váha. V jeho *Zápisích z podzemí* se to děje formou vnitřního dialogu trýzněného protagonisty. Dostojevskij v této novele mířil na utopická tvrzení západního racionalismu: hlavní

Dostojevského studovna (1870). Foto: neznámý autor / wikimedia

postava je otrávena „sebeuvědoměním“, způsobeným „racionálním egoismem“ liberální, utilitářské ideologie.

Hlavní hrdina, titulovaný jako „muž z podzemí“, kritizuje představu, že sociální inženýři učiní lidstvo šťastným pomocí nějakého matematického výpočtu, zhmotněnou v symbolu „křišťálového paláce“. Dostojevskij prostřednictvím této postavy útočil na dílo Nikolaje Gavriloviče Černyševského, ruského „západníka“, který ztělesňoval všechno, co Dostojevskij nesnášel na moderní, západní civilizaci. Konkrétně *Zápisiky z podzemí* kritizují ruské liberály 30. a 40. let 19. století, jejichž naivnímu idealismu Dostojevskij kladl za vinu, že v 60. letech přišly ještě horší ideologie (marxismus, anarchismus atd.).

Představu zdravého, dobře přizpůsobeného, racionalistického člověka Dostojevskij parodoval prostřednictvím muže z podzemí, který byl nemocný kvůli své posedlosti idejemi, což je téma, jež se opakovalo i v jeho pozdějších dílech. Po *Zápisích z podzemí* následoval roku 1866 *Zločin a trest*, který se soustředí na vysokoškolského studenta Raskolnikova.

Raskolnikov je intelektuál, který pohrdá mělkým materialismem své doby a má za to, že velcí muži, jedinci povznesení nad obyčejné stádo, musí porušovat konvenční a přirozené zákony, aby po-

sunuli společnost vpřed (s poukazem na Napoleona). Ve snaze tuto svou představu „potvrdit“ se Raskolnikov rozhodne zavraždit svou bytnou, které dluží peníze, protože její život je méně hodnotný než jeho. Během té vraždy však do místnosti vejde sestra bytné a on je nucen zabít i ji.

Zbytek románu se zabývá v podstatě už jen psychologickým dopadem jeho skutků a snahami chápat policejního vyšetřovatele – který Raskolnikova podezívá, ale nemůže jeho vinu dokázat – přesvědčit ho, aby se ke svým zločinům přiznal. V Raskolnikovovi Dostojevskij začal prohlubovat svou drtivou obžalobu ruských západníků. Raskolnikov je první z dlouhé řady postav, citlivých a inteligentních, s opravdovou, byť abstraktní touhou po spravedlnosti, které jejich oddanost utopickým ideálům přivedla k spáchání strašlivých zločinů ve snaze o jejich naplnění, popřípadě jejich horlivost takové zločiny uvedla do pohybu.

To vyvrcholilo v jeho politickém románu *Běsi* z roku 1871, inspirovaném skutečnými událostmi. V roce 1869 skupina ruských anarchistů na rozkaz svého vůdce Sergeje Něčajeva zavraždila jednoho z vlastních členů. Dostojevskij na základě tohoto případu rozvinul příběh Stěpana Trofimoviče Verchovenského a jeho syna Petra Stěpanoviče. Stěpan Trofimovič je liberální intelektuál, který

Hrob Fedora Dostojevského v Petrohradu. Foto: Tulip / wikimedia

žije ve své vlastní mysli, plně vznešených a ušlechtilých postojů, ale s žalostně malým kontaktem s realitou.

Idealizuje si ruské rolníky, aniž kdy nějakého potkal. Udržuje platonický milostný vztah s bohatou vdovou, ale nikdy ho nedovedl k naplnění. A co je nejdůležitější, zplodí syna, ale ve skutečnosti ho nevychovává. Posílá Petra Stěpanoviče do západní Evropy na internátní školu, a když se Petr do provinčního města, kde žije jeho otec, vrátí, je z něho plně radikalizovaný revolucionář.

Petr Stěpanovič v tomto provinčním městě vytvoří buňku revolucionářů a přesvědčí je, aby zavraždili jednoho ze

svých členů (obdoba Něčajevova činu). Ke konci románu ve městě doslova založí požár. Stěpan Trofimovič si až na konci začíná uvědomovat, jaké škody jeho názory napáchaly, a v horečném deliriu se toulá ruskou krajinou s vyhlídkou, že poprvé potká ruského rolníka, v němž hledá Kristovu tvář. Než zemře, prorokuje, že Kristus jednoho dne vyžene demony, kteří sužují jeho milované Rusko, a lid se položí k jeho nohám jako garasenský šílenec z evangelií (odtud název díla).

Pravicoví antikomunisté někdy Dostojevského chválí jako proroka, protože předpověděl hrůzy komunismu. Petr Stěpanovič a jeho společník Stavrogin

jsou někdy vnímáni jako předobrazy Stalina a Lenina. Dostojevského cíl však byl mnohem širší, protože jeho terčem nebyli jen zástupci západního myšlení, jako je socialismus a komunismus, nýbrž celé soukolí moderního života, který popírá Boží existenci a náš transcendentní úděl. Jeho genialita spočívala ve schopnosti zhmotnit ve svých románech jak tento trend, tak jeho vlastní protilek na něj.

V další části této eseje, která bude uveřejněna příště, pohovořím o tom, jak se Dostojevskij po románovém zhmotnění problémů, jež viděl v moderní společnosti, snažil tyto problémy vyřešit vytvořením postav, které poskytnou odpověď na zpochybnování křesťanské víry. Poté se zaměříme na to, proč by se katolíci měli navzdory Dostojevského výrazně protikatolickému smýšlení stát čtenáři jeho díla.

Darrick Taylor

Crisis Magazine

Přeložila Alena Švecová

Darrick Taylor
historik a pedagog

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Jacques Philippe: Kdybys znala Boží dar...

Křesťanství se nezakládá na lidském úsilí, ale na Boží milosti, která se dává zdarma. Zlatou nití této knihy je právě „umění přijímat“ – přijímat milost, přijímat celé bohatství Otcovy milosrdné lásky: „Kdybys znala Boží dar...“ (J 4,10), říká Ježíš u studny samaršské ženě, která své štěstí hledá všude možně, jen ne v Bohu.

Brož., 208 s., cena 269 Kč

Jan Dobraczyński: Stín Otce

Příběh o Josefovi z Nazaretu

Tajemná biblická postava nám ožívá před očima a s ním i neklidná, složitá doba, kdy se Josef na Boží pokyn ujímá role manžela Panny Marie a Ježíšova pozemského otce.

Brož., 336 s., cena 269 Kč

DOSTOJEVSKIJ PRO KATOLÍKY (A VŠECHNY OSTATNÍ)

II. část

Na obecnější rovině chtěl Dostojevskij ukázat, jak může křesťan překonat mocné sevření moderními myšlenkami, které popírají Boží existenci a duchovní skutečnosti.

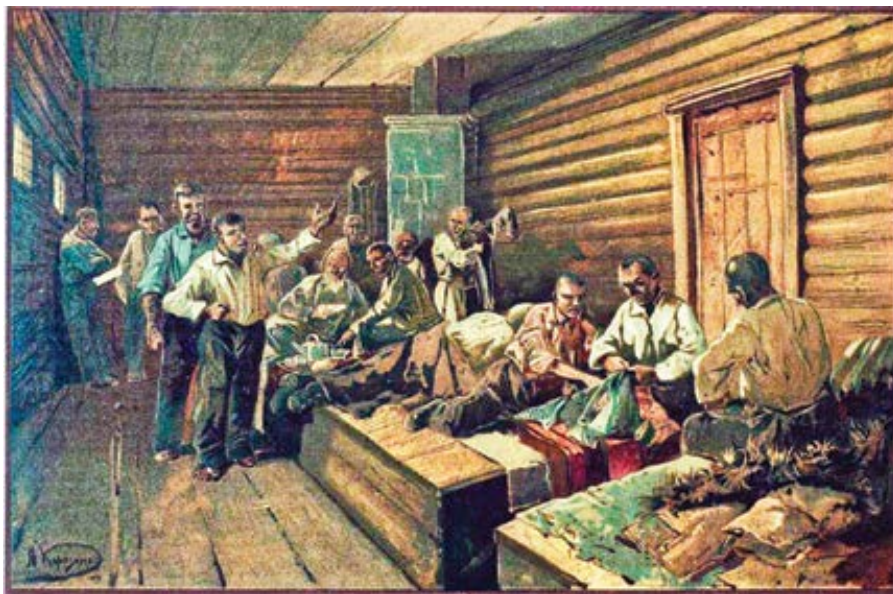
V první části této eseje jsem načrtl život a profesní dráhu Fjodora Michajloviče Dostojevského a podrobněji jsem popsal, jak se prostřednictvím své románové tvorby potýkal s moderními myšlenkami – konkrétně jak vytvářel postavy zdánlivě v zajetí vlivných, ale chybných názorů, které je vedly do záhuby. V tomto pokračování uvidíme, jak se Dostojevskij snažil na tyto názory odpovídat, a pohovoříme o tom, proč jeho odpovědi nejsou jeho protikatolickým postojem znehodnoceny.

Moderní kristovská postava

Dostojevského protagonisté, o kterých jsme až dosud hovořili, i hrdinové z jeho autobiografičtějších děl *Zápisky z mrtvého domu* a *Hráč* představují muže a ženy nakažené moderními intelektuálními chorobami, o nichž se domníval, že se jimi infikovalo jeho rodné Rusko. To je klíč k jejich pochopení. Na obecnější rovině však chtěl také ukázat, jak může křesťan překonat mocné sevření moderními myšlenkami, které popírají Boží existenci a duchovní skutečnosti.

Po svém návratu z vyhnanství roku 1859 se částečně z tvůrčích a částečně z politických důvodů snažil vytvořit přesvědčivý psychologický portrét člověka, který zmíněné sevření překonával. V *Zápiscích z podzemí* je muž z podzemí představen jako nespolehlivý vypravěč, který vyslovuje rozporuplné myšlenky, ale původně Dostojevskij zamýšlel, že se během dějové linie obrátí. Jak však napsal svému bratřovi, ruští političtí cenzori z politických důvodů „vyškrtli část, kde jsem z toho všeho vyvozoval potřebu víry a Krista“.

Tvůrčí těžkosti, jimž Dostojevskij čelil, spočívaly v povaze samotného moderního člověka. „Západnici“, proti kterým

Nikolaj Karazin: Ilustrace k ruskému vydání „Zápisky z mrtvého domu“ (1893)

v Rusku vystupoval, podle jeho názoru pro svou touhu po seberealizaci a vlastním prospěchu špatně chápali lidskou (a Boží) přirozenost. Jejich racionalistické, osvícenské myšlenky je vedly k oddělenosti od zbytku lidstva, přičemž příslib technické nadvlády nad nitrem člověka, nad společností a nad světem jako by sliboval utopický ráj bez Boha, přírody, tradice či čehokoli dalšího.

Dostojevskij takové přísliby považoval za nebezpečnou iluzi, ale sám znal jejich nesmírnou moc. Tomu, kdo je v jejich područí, připadá myšlenka, že nejvyšší formou života je život v pokorě, mírnosti a poddanosti Bohu, jako naprosto absurdní. Jak by člověk mohl kouzlo těchto názorů zlomit? Jeho prvním pokusem o vytvoření hrdiny, který by mohl být „kristovskou postavou“, byl román *Idiot*, vydaný roku 1869. Vypráví o knížeti Myškinovi, poctivém, slušném, ale sužovaném muži, jehož trápily epilep-

tické záchvaty (je zřejmé, že tato postava má nemálo autobiografických rysů). Myškin se vrátí z pobytu v sanatoriu ve Švýcarsku a ocitne se v milostném trojúhelníku s dvěma ženami.

Myškina, kterého Dostojevskij nazval svým „vyloženě dobrým a krásným člověkem“, však zničí Gaňa, nemilosrdný a zkažený muž, který je s těmi dvěma ženami také zapleten. Nakonec Myškinova добрota nedokáže přemoci mravní podlost lidí kolem něho a román končí jeho zhroucením a návratem do sanatoria, odkud se na začátku vrátil. Nádherná „kristovská“ postava tohoto příběhu nemá proti prázdnotě a nihilismu moderní společnosti šanci.

Vrcholný úspěch Dostojevskému přinesl jeho poslední – a podle většiny také nejlepší – román *Bratři Karamazovi*. V tomto díle vypráví příběh zvrhlého statkáře Fjodora Karamazova a jeho tří synů Dmitrije, Ivana a Aljoši. Zápletka se

točí kolem starcova zavraždění a nepřátelství jeho synů vůči němu, kdy podezření padá na nejstaršího Dmitrije, který se s otcem přel o jeho dědictví a ženu. Ačkoli byl ze zločinu usvědčen, skutečné drama se, jak to je u Dostojevského obvyklé, odehrávalo mezi soupeřícími myšlenkami, jejichž představiteli byli dva mladší bratři, Ivan a Aljoša.

Aljoša je na začátku románu novicem v klášteře, zatímco Ivan je materialistický ateista. Ve snaze Aljošu zlákat mu Ivan své názory sděluje formou „básně“ (ve skutečnosti jde o podobenství), slavného příběhu o „Velkém inkvizitorovi“. Ivan v něm vykresluje obraz inkvizitora ze 16. století, který předkládá Dostojevského konečný výrok o modernosti a Západu: v Seville se sám Kristus vrací na zem a uzdravuje mrtvou dívku, ale inkvizitor ho bez zaváhání zatkne a uvězní. V bouřlivé samomluvě Krista odsoudí za to, že dává svobodu lidstvu, které ji nedokáže unést a musí být vedeno těmi, kdo se místo toho rozhodli „dát tvoje [Kristovo] dílo do pořádku“. Kristus, který během tohoto proslovu neřekne ani hlásku, starého inkvizitora políbí na rty a ten mu pak nařídí, aby odešel a nikdy se nevracel.

Dostojevského podobenství, vložené do úst ateistickému intelektuálovi Ivanovi, od té doby oslňuje kritiky, neboť jako by vyjadřovalo podstatu dilematické situace člověka. Dostojevský však nezamýšlel, aby Ivanovo poselství vyznívalo jako jeho vlastní, a dělalo mu starosti, že ho tak čtenáři berou. Je tomu tak proto, že v románu se Aljoša, který je mladý, naivní a rozhodně neintelektuálně založený, nechá Ivanovým falešným dilematem trochu oklamat, především z lásky k bratrovi. Dostojevský se bál, že si čtenáři budou Aljošovu slabost mylně vykládat jako autorův souhlas, ale Aljošovi do úst žádnou řeč v opačném smyslu nevlozil, protože by to nebylo psychologicky přesné. Místo toho Ivanovy myšlenky popřel v závěti Aljošova duchovního učitele, starce Zosimy.

V kapitole „Ruský mnich“ nechává Dostojevský Zosimu vzpomínat na to, jak v mládí sloužil jako voják a pak přišel do kláštera, což ilustruje, kde se Ivan ve své kritice křesťanství mýlil. V Zosi-

Označení domu ve Florencii, kde Dostojevskij napsal román „Idiot“. Foto: Thermos / wikimedia

mově vyprávění tvrdí, že moderní lidé jako Ivan špatně chápou lidskou přirozenost, neboť usilují o seberealizaci na úkor druhých. Pro Dostojevského Ivanův inkvizitor představuje prototyp dualistického uvažování, že svět musí řídit racionální vláda „vyvolených“, nebo podlehne násilné anarchii mnohých. Existuje čirá nevinnost a čirá zkaženost, nic jiného. Jediným východiskem je oddělit se, být nadřazený světu a ostatním – ovládat je.

Zosima to ve svém vyprávění o vlastním životě sice výslovně neříká, ale přiznává, že kdysi byl jako Ivan: usiloval o svůj prospěch a nadvládu nad druhými. Skrze svůj vnitřní boj však toto úsilí uviděl jako kořen problému. Moderní lidé vlivem své posedlosti rozumovou nadvládou a vlastní izolovaností od ostatního stvoření propadli „sebetřzání“, odříznutí od zdroje svého lidství v přírodě a Bohu.

Proti svrchované nezávislosti západníků namířené proti druhým Dostojevský prostřednictvím Zosimy staví všeobecnou morální zodpovědnost, zakotvenou ve vzájemné lásce, a ruský ideál *sobornosti*, pospolitosti společně žijících členů tvořených Duchem svatým.

Texty starce Zosimy kritizují Ivanovu ideologii poukazem na to, že jeho vize vychází z falešného asketismu. Oddělení se od světa a ostatních lidí jen vyjadřuje přirozený sklon člověka k pyšnému prosazování se. Genialita této kritiky spočívá v tom, že se tímto asketismem nevyznačují jen moderní intelektuálové a byrokrati, ale také revolucionáři, kteří chtějí převrátit společnost – všichni jsou v zajetí tohoto sebetřzání asketismu. Místo toho je třeba se podřizovat druhým – navzdory bolesti z pokoření, které to vyžaduje – a v konečném důsledku Bohu. Skutečná askeze není projev seberealiza-

ce, nýbrž sebezapření ve víře, že nám ten „druhý“ naše pravé já vrátí.

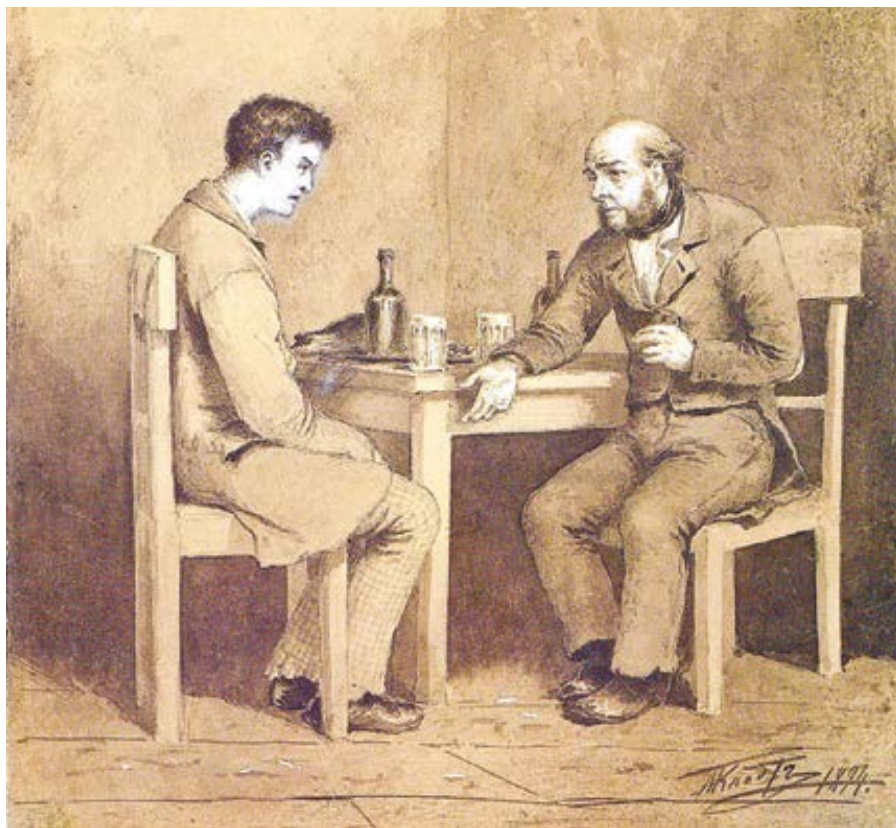
Svou kritiku Dostojevský završuje prostřednictvím událostí příběhu, kdy Ivan, kterého jeho izolovanost nakonec dovede k duševnímu zhroucení, stojí v kontrastu s dětským Aljošou, jehož méně intelektuální, ale zato otevřenější a láskyplnější povaha překoná traumata Karamazovy rodiny. Zatímco Dmitrij je nucen uprchnout ze země a Ivan si musí hledat způsob, jak znovu nabýt zdravého rozumu, román končí tím, jak Aljošu obklopují školáci a provolávají jeho jméno. (Dostojevský chtěl napsat dětský román a konec zde zvolil trefně, protože v představitosti „sebetřýzněných“ technokratů nebylo pro děti mnoho místa.) Dostojevský tedy ve svém posledním a největším díle vytvořil postavu, která vyhnala demony jeho mládí a v psychologicky moderním prostředí realisticky ztělesnila pravdu o Kristu.

Dostojevského protikatolický postoj

Předchozí portrét Dostojevského díla ponechal stranou otázku, s níž se musíme vypořádat, a sice jeho hluboce zakoreněný protikatolický postoj. Nepřátelství vůči Římu je v Rusku odvěké, jeho počátky sahají do středověku a raného novověku a souvisí s mnohými válkami Ruska s polským královstvím. Dostojevský toto nepřátelství nasával s mateřským mlékem a jeho vlastní zkušenosti tyto předsudky posílily.

Během svého věznění na Sibiři sledoval pikle polských vězňů, z nichž mnozí byli revolucionáři, kteří doufali, že svrhnou ruské jho (Rusko si na konci 18. století rozdělilo polské území s Pruskem). Zvláště ho odpuzovala jejich věrnost jezuitům, které Rusové dlouho považovali za zrádné cizí agenty.

Nepřekvapuje, že opovržení ke katolické církvi, jezuitům a Polákům hraje v jeho spisech důležitou roli, byť víc v jeho žurnalistických textech než v jeho románech. Dostojevský viděl v katolické církvi ducha pohanské římské říše s její chtivostí moci a nadvlády, degradované na duchovní jednotu založenou na síle. Jedním z jeho oblíbených rčení, které se opakuje v jeho beletristických i jiných

Michail Petrovič Klodt: Raskolnikov a Marmeladov z románu „Zločin a trest“ (1874)

textech, je, že Řím udělal „z církve stát“.

Všechny neduhy moderní společnosti podle něho zapříčinil západní materialismus a hrabivost, výsledek její převládající náboženské představy, která vzešla z katolictví. Jeho vyprávění o „Velkém inkvizitorovi“ předpokládá pravdivost této myšlenky; Dostojevský byl přesvědčen, že socialismus vzešel z římského katolictví, když jeho stoupenci ztratili svou víru v Boha, jak to v románu naznačuje Ivan.

Dostojevského předsudky ohledně západní Evropy byly v mnoha ohledech typické pro jeho slavjanofilské přátele a ještě je posílilo několik let, kdy žil v západní Evropě a utíkal před svými věřiteli. Jeho chápání katolických dějin a původu jejích neduhů však bylo přinejmenším poněkud chatrné. Navíc soudobí ruští spisovatelé jako Ivan Sergejevič Turgeněv s jeho naprostým odsuzováním Evropy nesouhlasili a poukazovali na nedostatky v jeho postoji. Například si všímali, jak moc Dostojevský obdivoval západní umění a literaturu, a vyčítali mu nedůslednost. Pokud katolictví zapříčinilo všechno, co bylo v západní Evropě

špatné, nezpůsobilo i mnohé z toho, co Dostojevský obdivoval?

Dostojevský porovnával hrůzu Říma se zduchovnělým ideálem ruského pravoslaví (abychom byli spravedliví, věděl, že to je ideál), kde se víra a jednota opíraly o lásku, nikoli o sílu. Tato víra byla nerozlučně spjata s nacionalismem 19. století, podle něhož Rusko hrálo prozřetelností danou roli toho, kdo vede svět zpátky ke Kristu. Ve svém *Deníku spisovatele* Dostojevský prohlašoval, že ruská pravoslavná církev bude nástrojem spásy světa a velké masy ruských rolníků, zdroj pravé víry, budou záchranou Ruska, kdy překonají nevěrnost svých elit. Napsal několik dopisů, ve kterých v jádru svých úvah mluvil o „ruském Kristu“. V pojetí Dostojevského byly ruská národnost a náboženství spojeny, přičemž intelektuálové bez kořenů, kteří neměli hluboký vztah ke své zemi, byli nutně ateisté.

Toto ztotožňování Krista a národnosti musí katolíci odmítnout jako herezi. To nelze popřít. Na Dostojevského obranu však lze uvést několik faktů. Jedním z nich je, že byl sotva teolog a tyto výroky

Optina Pustyni, pravoslavný klášter, který v roce 1878 navštívil Dostojevskij a inspiroval se zde při psaní románu „Bratři Karamazovi“. Foto: Maxim Massalitin / flickr

z jeho spisů nejsou formální věroučná tvrzení. Dalším je, že reagoval na ruské aktivisty, kteří zcela odmítali ruskou tradici.

Jeho postoj nebyl nepodobný postoji dnešních obyvatel Západu, kdy podobní aktivisté tvrdí, že západní civilizace je úplně zkažená (pro její poskvrněnost rasismem, sexismem atd.) a nezaslouží si nic jiného než zkázu. Než mohl Dostojevskij uvěřit v Krista, pravého Boha, potřeboval věřit v ruský lid a jeho boha, aby se vyhnul abstrakcím moderního myšlení; potřeboval postupovat od jednotlivosti svého života k obecnější víře v Boha. Pokud mu to splývalo dohromady, je to hřích společný těm, kdo příliš vášnivě milují svou zemi, což ve Spojených státech není nic neznámého.

A nutno podotknout, že jeho romány jsou v tomto bodě komplexnější než jeho žurnalistické texty. Romány *Idiot* a *Bratři Karamazovi* sice obsahují dva významné výpady proti Římu, ale celkově se jeho díla dotýkají osobnějších a obecnějších témat než čistě teologických otázek.

Ať už se Dostojevskij vyjadřoval jakkoli polemicky, v praxi byl schopen větší otevřenosti. Ke konci svého života se spřátelil s Vladimírem Solovjovem (1853–1900), filozofem a teologem, který

v osmdesátých letech 19. století navázal vztah s Římem. Někteří se domnívají, že Solovjov inspiroval postavu Aljoši. Každopádně by katolíci, kteří ve své víře chtějí dosáhnout zralosti, neměli dovolit, aby jim omyly, jimiž se Dostojevskij provinil, zabránily ocenit dílo tohoto velkého umělce.

Proč by katolíci (i všichni ostatní) měli číst Dostojevského

Proč by tedy katolíci měli Dostojevského číst? V mnoha ohledech ze stejných důvodů jako všichni ostatní. Dostojevskij je jedním z velkých mistrů světové literatury a vzdělaný člověk by si měl přečíst alespoň jeden z jeho románů, aby si na vzdělanost mohl činit nárok. Díky svému pronikavému psychologickému vhledu a schopnosti vystihnout složitosti lidské povahy se jeho díla odmění všem, kdo jim věnují čas a zaslouženou pozornost, nehledě na to, jaké názory zastávají.

Zejména však Dostojevskij může být velkou pomocí katolíkům i dalším věřícím (i kdyby věřili jen v západní civilizaci) v současné situaci. Mistrovsky vyprávěl o absurdnu a zachycoval, jaké to je uchovávat si víru ve své ideály a zároveň být vystavován absurditám moderního života. Dostojevskij snad líp než jakýkoli

jiný autor, se kterým jsem se dosud setkal, chápal a dokázal nápaditě zobrazit mnohotvárnou povahu lidství, se všemi jeho úžasnými i děsivými rysy.

Pro dnešní dobu je relevantní zejména jeho boj s přitažlivostí k „všečlověku“, člověku bez hranic, a jeho konečné vítězství nad tímto pokušením. Snad není nutné znovu zdůrazňovat, že moderní doba je faustovská, kdy jako bychom denně upisovali svůj život našim technologickým výtvorům, s jistotou, že to povede ke štěstí. V době, kdy se vlivem technologií stává lákavým úplně opustit naše lidství, je Dostojevského varování před „sebetryzněním“, jež víra v technologickou nadvládu vyžaduje, přínosné pro věřící i nevěřící.

Pro křesťanské věřící je nejdůležitější jeho velice moderní zkušenost s pochybnostmi a nově získanou vírou. Jedno z nebezpečných lákadel moderního ateismu je historického rázu a snad nejlépe ho vyjádřil Friedrich Nietzsche. Tvrdí, že křesťanství v určité době splňovalo ve společnosti jistý účel – budovalo instituce a vytvářelo kulturní zdroje, nezbytné k jejímu růstu. Nyní však již lidstvo dozrálo a přerostlo jeho omezení, takže křesťanství musí zemřít a uvolnit prostor pro nový soubor „hodnot“. Jiná lákadla jsou spíše materialistického rázu a popírají duchovní podstatu člověka a existenci jeho nesmrtelné duše. Dostojevského genialita nám ukazuje krátkozrakost a úzkoprsost takových představ a umožňuje nám optikou jeho představivosti vidět, že v dehumanizovaném světě může lidstvo doopravdy vzkvétat, jen pokud nese Kristovu podobu.

Darrick Taylor

Crisis Magazine

Přeložila Alena Švecová

Darrick Taylor
historik a pedagog

JSME VĚŘÍCÍ S OTEVÍRACÍ DOBOU?

Začnu poněkud netradičně. Můj bývalý spolužák a kamarád je keltský druid.

V současné době existuje v českých zemích skutečně několik skupin, které se vracejí ke slovanství, pohanství a keltství. Některé spolupracují, jiné jsou solitérní.

Jejich členové většinou mají blízko k ekologii a ochraně přírody. Vyznávají lásku, pokoru, společenství, neubližování sobě, lidem, ani přírodě. Na pravidelných akcích se scházejí v Zemi Keltů v Nasavrkách, kde probíhají také akce středověkého vaření jídla i piva, koncerty, soutěže pro děti, přednášky o historii, kde se nabízí možnost projet se na koních či si zastřílet z luku apod.

Rozvádím to podrobněji proto, že někteří nazírají tuto komunitu jako vyloženě dábelskou. Sám jsem ale zjistil, že se máme od nich čemu co naučit. Minimálně v jedné věci, kterou chci teď blíže rozzebrat. Onen můj výše zmíněný kamarád měl přednáškou hodinový rozhovor v rozhlase. Samozřejmě jsem si jej poslechl. A zaujala mne jedna pasáž. Ptali se ho, jaké to je být druid.

Odpověděl něco v tom smyslu, že třeba LARPisté jsou lidé, kteří mají rádi středověk. O víkendů se někde sejdou, obléknou si středověké kostýmy a celý víkend žijí jako středověcí lidé, případně svádějí souboje s meči. V neděli večer kostým svléknou a v pondělí už jsou zase ajiáci, učitelé nebo lékaři.

Oproti tomu druidství je podle mého kamaráda něco, co má člověk v sobě stále. Jde o životní postoj. Není to tak, že v neděli se vrátí ze Země Keltů a přestane být druidem. Stále ctí zásady neubližování sobě, lidem a přírodě, zásady chovat se pokorně a nápomocně. Tento postoj má v sobě neustále, a pokud nemá, není druid.

Vzpomněl jsem si na jeho slova hned v neděli na mši svatou. Kněz kázal něco v tom smyslu, že máme dodržovat pravidla, třeba pravidla silničního provozu, protože tím dodržujeme i lásku k bližnímu, jak nám kázal Kristus. Kněz to samozřejmě řekl daleko vzletněji, než

Foto: © Zdeněk Poruba / Člověk a Vira

se mi nyní povedlo popsat. Sdělením zkrátka bylo, že i dodržování lidských zákonů a předpisů se vztahuje na věřící, že tím dáváme ostatním najevo svou lásku k nim a respekt. Po mši svatou jsme s rodinou vyšli z kostela, vešli na přechod přes silnici – a málem nás na přechodu smetlo rychle jedoucí auto, jež řídil pán, který stál v kostele vedle nás. Asi někam spěchal.

Jindy jsme přišli ze mše svatou domů a manželka byla schopná se se mnou pohádat kvůli drobnosti. Jak rychle se vzdálily pokoj a radost, jež člověk během mše svatou načerpal. Uvědomil jsem si, že mnozí z nás nejsme ani jako ti druidové. Fungujeme na otevírací dobu. Jsme věřící v neděli od devíti do desíti (dosadte si jiný čas podle toho, v kolik na mši svatou chodíte), podobně jako LARPisté jsou středověkými hráči jen o víkendů, a pak nějak zapomínáme věřícími být.

V tramvaji se nám někdo nelíbí, tak si z něho začneme dělat legraci (stačí v myšlenkách). Přitom vůbec netušíme, čím

ten člověk v životě prošel a proč se chová, jak se chová. Chybí nám empatie, snaha vcítit se do druhého člověka. Nadáváme na nezodpovědné řidiče – a ano, týká se to i mne –, nadáváme na politiku, snažíme se být první u pokladny v supermarketu, jsme schopni se pohádat o místo na parkovišti... Zapomínáme mít v sobě víru stále. Mít ji jako životní postoj. A pokud víru v sobě nemáme neustále, nejsme věřící.

Jan Lipšanský

Jan Lipšanský
překladatel, scenárista, režisér

nevykoná.

Nedělní mše svatě se můžeme účastnit na kterémkoli místě, kde je sloužena. Mše svatá však musí být sloužena katolickým obřadem (kánon 1248 §1). Není proto žádný problém, pokud se katolík latinského obřadu účastní mše svatě v řeckokatolickém kostele a naopak. Pouze tehdy, pokud není možné se účastnit mše svatě v katolickém obřadu, lze se účastnit také v nekatolickém obřadu. To však pouze za předpokladu, že se jedná skutečně o mši svatou, tedy pouze tam, kde je mše svatá sloužena platně (kánon 844 §2). U nás tato situace v praxi nenastává. Tato situace může nastat ve vztahu k východním nekatolickým církvím, které mají apoštolskou posloupnost a platnost svátostí je zaručena.³ Zde je ovšem nezbytná jistá míra opatrnosti, protože ne všechny nekatolické východní církve pohlízejí na katolické křesťany stejným způsobem. Zatímco na některém místě je možno přistoupit i ke svatému přijímání, jinde to nebude umožněno.

Nekatolickým obřadem se ovšem v žádném případě nemyslí jakékoli obřady protestantské, protože se nejedná o mši svatou, když v těchto komunitách svátosti (kromě křtu) neexistují.

Závaznost účasti na nedělní mši svatě

V dobách křesťanského starověku plnili věřící závazek účasti na nedělní mši svatě s horlivostí. Až později, při pohledu na vlažnost a nedbalost některých, musela církev učinit povinnost účasti na nedělní mši výslovnou.⁴ Při svévolném porušení této povinnosti se věřící dopouští těžkého hříchu. Nedělní eucharistická oběť je základem a stvrzením celého křesťanova jednání.⁵ Proto je život z víry ohrožen, pokud člověk už netouží po účasti na slavení eucharistie, ve které se připomíná velikonoční vítězství.⁶ Nedbalost nebo lenost v této povinnosti svědčí o nedostatku pravé zbožnosti a o velké lhostejnosti ke spá-

Foto: © Nela Frankova / Člověk a Víra

se své vlastní duše.⁷ „Ve městech zaviňují časté zanedbávání služeb Božích o nedělních výletech, trampingu a lyžování. Duchovní správce musí častěji rodiče a vůbec dospělé věřící upozorňovat, že je povinností každého katolíka, aby napřed vykonal svou nedělní povinnost, než se oddá zábavě, nebo aby se ujistil, že na místě zábavy se bude moci zúčastnit mše svatě.“⁸

Omluvné důvody

Fyzická nemožnost

Jedná se především o nemocné, rekonvalescenty a všechny, pro které je účast na mši svatě fyzicky nemožná, nebo i když možná, tak pouze s velkými obtížemi.

Mravní nemožnost

Jedná se o jakoukoli příčinu, která by způsobila vážnou škodu. Například nezbytná péče o hospodářství, pokud není možné se s nikým vystrídat. Zaměstnanci v nepřetržitém provozu a podobně.

Láska k bližnímu

Pokud je bližní ve vážné nouzi, jsme mu povinni pomoci také tehdy, nelze-li jinak, pokud by nám tato pomoc zabránila v účasti na nedělní mši svatě. Jedná se především o všechny, kteří se starají o nemocné, které nemohou opustit a nemají nikoho, kdo by je vystřídal. Dále se jedná o pomoc při požáru, povodni nebo jiné katastrofě či havárii.

Z uvedeného vyplývá, že problém nenastává tehdy, jestliže nelze z vážných důvodů nedělní povinnosti splnit, nýbrž pouze v případě, pokud jsou obě nedělní

povinnosti postaveny proti sobě. To znamená volný čas a zábava na úkor bohoslužby. „Pastýři by měli věřícím připomínat, že pokud jsou v neděli mimo domov, mají se vždy postarat, aby se zúčastnili mše svatě.“⁹ Zbožný katolík proto vždy upravuje volný čas a plánuje dovolenou podle toho, aby se mohl nedělní mši svatě účastnit. Pokud by však toto rozhodování nemohl dostatečně ovlivnit, například dovolená od zaměstnavatele, pak je na místě žádat o dispenz od zachování svátečního dne. Dispenz je kromě ordináře oprávněn udělit farář (administrátor farnosti) nikoli však kaplan nebo jiný pomocný kněz. Farář je oprávněn udělit dispenz svým farníkům a těm, kdo pobývají na území jeho farnosti. Dispenz může být udělena pouze ze spravedlivého důvodu (kánon 1245). Vzhledem k tomu, že závažný důvod omlouvá od svěcení svátečního dne, není třeba v takové situaci o dispenz žádat. O dispenz je nutno žádat tehdy, pokud důvod není zcela jednoznačný. V pochybnostech o dostatečnosti důvodu je dispenz udělena platně a dovoleně (kánon 90 §2).

P. Šimon Polívka

P. ICLic. Mgr. Šimon Polívka, Ph.D. farář ve Vejpřtech, ochránce spravedlnosti a obhájce svazku Diecézního soudu litoměřické diecéze

3 KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, Deklarace *Dominus Iesus*, art. 17.

4 JAN PAVEL II., Apoštolský list *Dies Domini*, n. 47.

5 KKC, 2181.

6 BENEDIKT XVI., Apoštolská exhortace *Sacramentum caritatis*, n 73.

7 STÁREK Jan Nepomuk, *Katolická mravověda*, Praha 1884, s. 309.

8 FOLTYNOVSKÝ Josef, *Duchovní správa*, Olomouc 1936, s. 117.

9 JAN PAVEL II., Apoštolský list *Dies Domini*, n. 47.

OD CHVÍLE KŘTU ŽIJE JEŽÍŠ I V NÁS

Dne 24. června, na slavnost Narození svatého Jana Křtitele, se nám podařilo při bohoslužbě v kostele Navštívení Panny Marie ve Svitavách zachytit otce biskupa Antonína Baslera, který v tomto východočeském městečku pobýval na vizitaci. Byl tak laskavý, že nám odpověděl na pár otázek, které jsme mu položili. Jeho odpovědi velmi doporučujeme k přečtení i promýšlení.

Otče biskupe Antoníne, co vám v posledních 72 hodinách zaměstnávalo modlitbu?

Modlím se často a rád, s modlitbou vstávám i uléhám. Jsem přesvědčen, že modlitba je realizace vztahu. Do své modlitby pojmám vše, za co je třeba děkovat, chválit i prosit. Pánu Bohu to nevypočítávám, stejně je to obsaženo v eucharistických modlitbách i v mém příslibu modlitby mnoha a mnoha lidem, kterým jsem modlitbu slíbil nebo jsem jim modlitbou povinován. Spoléhám na Pánovo slovo: „Když se modlíte, nebuďte přítomní povídání jako pohané. Ti si totiž myslí, že budou vyslyšeni pro množství slov... Vždyť váš Otec ví, co potřebujete, dříve než ho prosíte.“ (Mt 6,7–8) Jsem přesvědčen, že 3. úvod k modlitbě Otče náš v breviáři to skvěle vystihuje: „Vyrcholením naší společné modlitby ať je modlitba Páně, v níž je obsaženo všechno, zač se máme modlit.“

Léto je doba prázdnin, dovolených a tak trochu jiného životního rytmu. Je pro Vás něčím specifické po duchovní stránce?

Myslím, že ani ne. Boží vůli je třeba hledat a plnit jak v pracovním procesu, tak o dovolené, od dýchání, jídla a pohybu také žádný dispens není, modlitba osobní, breviář, mše svatá, růženec, Ježíš v bližních... to platí vždycky.

Dne 15. srpna je slavnost Nanebevzetí Panny Marie. Co znamená pro Vás? A jak by ji měl věřící člověk prožít, připravit se na ni, dá-li se to tak říci.

Pro mne konkrétně letos to znamená vytouženou účast na slavnosti žehnání mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze. Dostal jsem tu milost,

Foto: © Langer Pavel / Člověk a Víra

že jsem se směl, paradoxně kvůli covidu, účastnit už prvního žehnání. To proto, že jsem měl v tu dobu jet do Banátu za našimi krajany, a kvůli covidu ta cesta byla krátce před odjezdem zrušena. Jsem nesmírně šťastný, že bude konečně dokončeno napravení ošklivé potupy, jíž se naši nebeské Matce Panně Marii ze strany našeho národa dostalo při stržení mariánského sloupu v prvních dnech existence našeho státu, kdy se ulomená hlava její sochy válela po dlažbě u nohou zfanatizovaných demonstrantů i zdrčených věřících.

A jak by tuto slavnost měl člověk prožívat? Vztah k Panně Marii je třeba rozvíjet denně – modlitbou a láskou k Ní. A o slavnostech spojených s Ní – ať už je to Neposkvrněné Početí, narození, jména Panny Marie... a konečně Nanebevzetí – se s Ní radujeme tím více a chceme jí dělat radost modlitbou, o kterou nás vytrvale žádá, zvláště svatého růžence, účastí na mši svaté, tak jako když děti v rodině slaví svátky své maminky.

Vybral byste během léta ještě nějaký další důležitý den blízky Vašemu srdci?

Jsou pro mne důležité samozřejmě všechny fatimské dny 13. a tedy i během léta, protože pokud mohu, účastním se fatimské pobožnosti s průvodem a modlitbou svatého růžence.

Čím je pro Vás modlitba růžence?

Tak tato otázka by asi byla nadlouho. Ale budu se snažit o stručnou odpověď. Letos jsem 40 let knězem, z toho sedm let biskupem. Opravdový vztah k růženci jsem začal rozvíjet asi až v litoměřickém semináři a od té doby jsem vždycky byl v nějakém společenství živého růžence. Během 33 let života kněze ve farnosti jsem se modlíval denně alespoň jeden „povinný desátek“, když jsem nestihl víc. To se ale zcela změnilo počátkem roku 2020, kdy jsem na vatikánském rádiu zaslechl výzvu, aby se lidé modlívali večer ve 20 hodin růženec za odvrácení pandemie covidu. Řekl jsem si, že se přidám. A od té doby každý večer ve 20 hodin,

Foto: ©_Frantisek_Ingr / Člověk a Víra

o sobotách a nedělích, ještě i v časných ranních hodinách, chodím rychlou chůzí (6 km/hod) stále stejný pětakilometrový okruh k okraji města a modlím se růženec, někdy stihnu ještě i korunku k Božímu milosrdenství. Asi po dvou letech jsem s překvapením zjistil, že už to není modlitba, tak jak jsem byl celý život zvyklý, ale velmi intenzivní kontakt s osobami Nejsvětější Trojice i s Pannou Marií. A také růžencová tajemství se mi začala otvírat způsobem, jaký jsem nikdy předtím nezažil ani o tom neslyšel.

Přece jde o dosti dlouhou, meditativní modlitbu. Asi není v lidských silách celou dobu udržet pozornost: je nutné se o to za každou cenu pokoušet, nebo lze nechat myšlenky jen tak plynout?

Roztržitost vyplývající z naší lidské slabosti není nic, co by kazilo naši modlitbu. Je to i škola pokory. Podstatné je, že tento čas chci věnovat modlitbě, kontaktu s Bohem a Pannou Marií – a samozřejmě je dobré mít před očima srdce tu událost, již se daný desátek týká.

Řada lidí třeba denně běhá, chodí do „fitka“ apod., prostě pečuje o tělo, což je jistě dobře. Ale jak je to s duší? Stačí zajít jednou týdně v neděli na mši, aby se rozvíjel duchovní život? Abychom skutečně „pečovali“ o duši?

Nedělní bohoslužba je jen jedno z deseti příkazání. Konečně všech deset je pouhé rozvedení, podrobnější vyjádření toho jediného, dvojitého příkazání: „Milovat budeš Pána, svého Boha celým svým

srdcem... a svého bližního jako sebe.“ Abychom milovali Boha a bližní, musíme zachovávat všech deset. A na opravdovou péči o duši mám skvělý, osvědčený recept: hodina intenzivního pohybu (rychlé chůze) a současně hodina intenzivní modlitby denně. Prospívá to velmi tělu i duši.

Zdá se, že se v současnosti někteří křesťané stydí za určité projevy „lidové“ zbožnosti, nebo jako by chtěli chránit nevěřící před příliš okatým, „středověkým“ projevem zbožnosti – kupř. když jde průvod Božího Těla po náměstí, za kostelní zdi, „do světa“. Přitom podstata této úcty je někde jinde a nejde o žádný třeba triumfalismus apod. Jak bychom se k tomu měli stavět?

Dnes se někteří nestydí za tak nestandardní tetování, za tak nestandardní oblekání, úpravu vlasů a mají svobodu, nikdo jim to nevyčítá. Proč bychom se měli stydět za projevy zbožnosti. Je to svědectví víry. A navíc: „Kdo by se však styděl za mě a za má slova před tímto nevěrným a hříšným pokolením, za toho se bude stydět také Syn člověka, až přijde ve slávě svého Otce se svatými anděly.“ (Mk 8,38) Pokud má platit, že miluji Boha celým srdcem a bližní jako sebe, nemohu se bát veřejného svědectví o své víře.

Podporujete Hnutí Pro život a účastníte se i pochodů pro život. Jak jste se k účasti dostal? Proč to děláte? Jsou vám tyto myšlenky blízké a proč?

Už ani nevím, co bylo tím spouštěcím

momentem, když jsem poprvé jel, a to už jako biskup, na svůj první pochod pro život. Ale když už jsem na něm byl a prožil jsem jej, tak jsem si řekl, že budu chodit vždycky, a je mi líto, že nás, biskupů, nechodí víc. Už jsem to myslím i někdy psal – je třeba nejen mít správný názor na věc, ale také se za svůj názor dokázat postavit, vydat svědectví. Tím spíše, když se toho nebojí rodiny s malými dětmi, přesto, že je to vzhledem k odpůrcům čím dál náročnější.

Vzkázal byste našim čtenářům něco do nadcházejících letních měsíců? (klidně i nějakou radu do jejich duchovního života).

Ovocem rozjímání prvního desátku radostného růžence pro mne bylo uvědomění si, že analogií ke scéně Zvěstování, kdy Maria uvěří, že se jí stane to, co jí bylo řečeno od Pána (srov. Lk 1,45) a začne žít s vědomím Boží přítomnosti v sobě – je náš křest. Od chvíle křtu žije Ježíš i v nás. Vypráví o tom v podobnosti o vinném kmene na začátku 15. kapitoly Janova evangelia, ale i na řadě dalších míst. Já jsem tomu uvěřil díky modlitbě sv. růžence, díky Panně Marii. ...kdo zůstává ve mně a já v něm... (Jan 15,5) Bez této víry je to sice Boží slovo, ale nezmění vám to život. A tak bych všem přál, aby skrze modlitbu využili toho letního času i k dynamickému růstu ve víře, která může učinit život stále krásnějším. Není nic krásnějšího, než vědomě žít s milujícím Bohem přítomným v hloubi mého vlastního srdce.

Otci biskupovi děkujeme za rozhovor a srdečně blahopřejeme k letošnímu čtyřicetiletému výročí kněžského svěcení!

Mons. Mgr. Antonín Basler
pomocný biskup, generální vikář, kancléř,
děkan Metropolitní kapituly u sv. Václava
v Olomouci

Dne 17. července 1936 ve Španělském Maroku vypuklo vojenské povstání pod vedením generála Francisca Franca proti „demokraticky zvolené“ republikánské vládě. Vypukla španělská občanská válka. Zorientovat se v tehdejší dění je složité, natožpak hodnotit tu či onu stranu konfliktu a ani to není účelem následujícího textu. Lidsky lze ostatně těžko sympatizovat s někým, jehož vojska vraždí své spoluobčany, ať na té, či oné straně. Téma je též příliš zideologizované, protéklo příliš sentimentu. Tehdy však kromě té „horké“ současně probíhala ještě jiná válka, o které se moc nemluví a již se dnes říká až skandálně zlehčujícím souslovím – „kulturní války“.

U BRAN MADRIDU SE BOJUJE TAKÉ ZA PRAHU!

George Orwell v knize *Hold Katalánsku* píše, jakým pro něj bylo objevením, že katalánští a aragonští venkované jsou prakticky nepoznamenaní křesťanstvím. Dost překvapivé v „katolickém Španělsku“. Zato však mají docela dobré povědomí o anarchismu. Anarchisté v těchto oblastech ideologicky působili už desetiletí nazpátek a jejich učení zakořenilo zejména mezi venkovany. Člověku se vtírá otázka – kde byla církev, když se to dělo? Kde byly elity? A jak je možné, že to ve výsledku přispělo k bratrovražedné válce mezi „demokratickými“ republikány a „fašisty“?

K takovému úvodnímu vymezení pojmů dojde vždy, když se člověk tématu jen dotkne. Řekneme-li „fašista“, hned víme, co si máme myslet, kdo byl hodný a kdo zlý. Co na tom, že republikány podporoval též Stalin – „fašisty“ přece podporoval Hitler, šach mat! V jistém ohledu následky této války pocítujeme dodnes a nejen v samotném Španělsku. Přitom už tím, že přistoupíme na uvedený slovník, se nevědomky oběma nohama ocitáme vprostřed tehdejších „kulturních válek“. Ostatně dnes opět zní ulicemi ve zcela jiných kontextech heslo *No passarán!* Přistoupíme-li na tuhle hru, v odpověď by klidně mohlo zaznít méně populární a známé Francovo: *Hemos pasado!* (prošli jsme).

Každý slušný liberální demokrat však ví, že zapojovat se do kulturních válek je známkou naivity, nevzdělanosti, v horším případě fundamentalismu či ultra... dosadte si sami. Jejich účelem je odvádět

George Orwell. Foto: vfutscher / flickr

nás od podstatných témat, jako je obrana demokracie, zásadové protiruské postoj, populismus, dezinformace, klimatická změna apod. A jsme-li křesťané a katolíci, naším úkolem je přeci především „porozumění kultuře naší doby“, dialog, a ne prohlubování zákopů a fanatické vymezování se proti „složitým“ jevům, jako jsou potraty, eutanázie, manželství pro všechny, gender... To dělají jen fanatici a – „fašisté“.

„Ani Boha, ani pána“

Představuji si, jak by asi vypadal dialog libovolného liberálního teologa se španělským anarchistou na toto téma někdy v roce 1937. Ještě než by flandáka postavil ke zdi, z celého svého upřímného venkovského srdce by se mu vysmál. Samozřejmě že my anarchisté bojujeme proti něčemu, namítl by – proti útlaku, proti sociální nespravedlnosti, kapitalis-

tům a prelátům, kteří tomu všemu dělají fíkový list. „Ani Boha, ani pána,“ zní naše heslo (převzaté od francouzského socialisty Blanquiho). Ale taky bojujeme za něco, máme kladné cíle: chceme stvořit nového člověka, osvobozeného od všemožných pout morálních, společenských, ekonomických (dnes bychom dodali ještě: biologických), jež svazují naši „přirozenost“, která je dobrá. Takovýmto osvobozením vznikne dobrý jedinec, který se začne dobrovolně sdružovat do kolektivů a budovat autentické vztahy na bázi solidarity. Ptáte-li se, kde se všechno to automatické dobro vzalo, odpověď bude rozmanitá, ba mlhavá, nikdy ale nebude znít: Bůh. V této společnosti pak už nebude zapotřebí rodin a manželství, sex bude volný stejně jako potraty, děti, tedy aspoň ty, které přežijí svobodu ženy, se budou vychovávat kolektivně, nebude útlaku z žádných příčin a důvodů.

Propagandistický plakát republikánské strany s heslem „Neprojdou!“ během bitvy o Madrid. Foto: wikimedia

Latrínu, ne kostel!

Orwell v již zmíněné knize líčí, jak to tehdy vypadalo v ulicích Barcelony v prvních týdnech a měsících občanské války. Cítíte z toho jistě autorovo okouzlení tím vším, které jej nakonec přivedlo až do řad dobrovolníků bojujících na straně republikánů: lidi jsou oblečeni všichni stejně, do jakýchsi „multiforem“, všichni jsou si rovni, všichni si tykají, dřívější slova vyjadřující nadřazenost jsou zapovězena (*señor...*). Jeden druhému jsou si navzájem soudruhy. Kostely vypáleny a proměněny ve skladiště a latríny, místo křížů rudé hvězdy a revoluční hesla, na krcích místo kravat rudé či černo–rudé šátky. Orwell neměl důvod fantazírovat, byl to reportér a popisoval, co vidí. A líbilo se mu to.

Těch skutečných fašistů přitom v řadách Francova vojska byla jen malá skupinka, ze strany falangistů spíše vysmívaná, neboť jejich novopohanská ideologie byla v rozporu s tím, za co bojoval Franco a jeho „falangisté“, tedy katolíci a španělská nacionalisté. Přesto se o nich mluví do omrzení, v duchu v tehdejší Československu oblíbeného hesla o Madridu a Praze, jež dalo název tomuto článku. Slovo „fašista“ se stalo nálepkou, kterou zcela volně používáme pro minulost, kte-

rá se už bránit nemůže, a lepíme je i na současníky, když je chceme vyloučit ze „slušné“ diskuse. A tato strategie vznikala právě tehdy, my jen mechanicky přebíráme a opakujeme tehdejší ideologické boje. Bez myšlení, bez znalostí. Když pak vytáhneme sousloví „kulturní války“, proces smyšlení je u konce. Už máme po ruce vše, co potřebujeme k vyloučení protivníka z boje.

Orwellové

Jenže ony ty „kulturní války“ byly a jsou velice reálné, zuřivé, mají dávnou historii a stále narůstající množství obětí. Sahají hlouběji než do třicátých let 20. století. Anarchisté, podobní dávným sektářům, už v druhé polovině 19. století účinně zabírali prostor uprázdňovaný tehdejšími elitami – církevními i světskými. Už tehdy zakládali komuny. V Sovětském svazu dávno předtím experimentovali s volnou láskou i volnými potraty a kibuc jako experimentální líheň nového člověka přitahoval nejednoho ztraceného evropského intelektuála. Stejně tehdy jako dnes už existoval útok na rodinu, na přirozenost muže a ženy, na lidskou duši, na přirozenou morálku a na to, co je člověk jako člověk. V posledku šlo o útok na křesťanství – na rovině ideologické i praktické.

Jen se zdá, že byl veden poněkud upřímněji než dnes, v době pokryteckých „reprodukčních práv“, diversity, otevřenosti a „dialogu“. Orwell se nedivil tomu, že z kostela je latrína a že někde vyvraždili klášter plný jeptišek. Byli to ideologičtí protivníci, bylo to přirozené a pochopitelné. Pro dnešního liberálního teologa by to patrně byl složitý problém vyžadující náležitý ponor, ne nějaká laciná populistická gesta...

Dnes se tyto války nevedou v zablácených zákopech, ale ve sněmovnách, kancelářích, v hubech i klubech, v učebnách i aulách, v médiích i umění. Elity, včetně některých církevních, jim přitom umetly a stále umetají cestičku mimo jiné i stále do omrzení opakovanými frázemi o „fašistech“ a „kulturních válkách“.

Kde tedy byla církev tehdy v Aragonii, Katalánsku... když do mysli a srdcí venkovanů i dělníků pronikaly zlověstné sny o stvoření nového, zcela osvobozeného člověka? Jak je možné, že se tak úžasným poselstvím a teologickým aparátem, kterým církev disponovala a disponuje, prohrála s tak okleštěnou, protismyslnou a ve výsledku beznadějnou vizí lidství? Jak to, že nechala napospas obyčejné lidi, ať na venkově, nebo v továrnách, aby se jejich duši účinně zmocňovali protivníci křesťanství? Kde byly elity, aby rozkryly falešnost představ stvořitelů nového člověka?

A kde je církev dnes? Neuprazdňuje dnes stejně jako tehdy svým myšlením a svými činy prostor pro nelidské nauky a teorie, které z jedinečné lidské osoby dělají zoufalou třtinu zmítající se mezi displejem a hypermarketem?

Francouzský katolický básník v nárazce na heslo anarchistů „Ani boha, ani pána“ odpověděl: „Vybrat si Boha je jediný radikální způsob, jak nemít pána.“ Shodou okolností citátem téhož básníka začíná stať Jaroslava Durycha „O zabití kněží“, jež v roce 1938 vyšla v časopise *Na hlubinu* a která s ohledem na výše nadnesené otázky odpovídá přinejmenším, jaký postoj zaujaly tehdy tisíce a tisíce kněží, duchovních, řeholníků a řeholnic...

Jan Šindelka
farní knihovník

O ZABÍJENÍ KNĚŽÍ

„Mnoho lidí se domýšlí, že dojde jejich lehký krok do nebe cestou příjemnou a snadnou. Ale naráz viz položenou otázku, viz vraždění a mučednictví! Nebesa i peklo kladou se nám do rukou a my máme čtyřicet vteřin na rozmyšlenou. Čtyřicet vteřin, to je až přespříliš! Svaté Španělsko, drahé Španělsko, tys okamžitě volilo! Jedenáct biskupů, šestnáct tisíc kněží pobitých a ani jeden odpad!“

Tato slova napsal totiž jakýsi Paul Claudel, který prý je nějakým stěhovavým vyslancem francouzské republiky a také kdysi před válkou se zdržoval v Praze, kde napsal nějaké verše o českých svatých. On tedy místo aby se pilně věnoval svému úřadu, z něhož má živobytí, píše všelijaké verše, i není pak divu, že ho vláda za to posílá z místa na místo, neboť kdepak by mohl dlouho vydržeti takový vyslanec, který píše verše, a k tomu takové, jaké jsme nahoře uvedli?

Nu tedy, takového jakéhosi Paula Claudela zajisté není třeba brát vážně; vždyť je známo, že básníci bývají výstřední, proměnliví, pomatení a potrhli. A což je Paul Claudel nějaký jak se patří básník? Kdo o něm slyšel? Nás tedy zajímá ta poslední z citovaných vět: *Jedenáct biskupů, šestnáct tisíc pobitých kněží a ani jeden odpad*. A z této věty nás zase nejvíce zajímají poslední čtyři slova: *a ani jeden odpad*.

Tato slova jsou pro nás nejpikantnější; nic pikantnějšího nemůže být pro naše poměry. U nás totiž těch kněžských odpadů bylo tolik, že to úplně stačilo k vytvoření dosti početné hierarchie nově založené církve, která čítá stále přes jeden milion příslušníků. My ovšem nemáme veřejně přístupný soupis těchto bývalých kněží katolické Církve, takže bychom nemohli Paulu Claudelovi odpovědět pěkným veršem, ve kterém bychom se mu chlubili, kolik za to bylo odpadů u nás... Snad čtenáři řeknou, abych už začal mluvit vážně, či, nechci-li, abych dal raději pokoj. Ale to je tak: My se máme neochvějně domýšlet, že dojde náš lehký krok do nebe cestou příjemnou a snadnou. Co nám má být do těch jedenácti biskupů a šestnácti tisíc pobitých kněží! Vždyť Církev prý ve Španělsku dělala chyby, stavěla se na odpor spravedlivým reformám a nynější stav ve

Komunisté míří na sochu Nejsvětějšího Srdce Ježíšova na Cerro de los Angeles (místo je považováno za střed Španělska) blízko Madridu (srpen 1936). Foto: UC San Diego Library

Španělsku je prý jen přirozeným následkem jejích omylů. A toto vám nepředkládají k věření snad jen nějakí socialisté; to vám předkládají i osoby, které jsou či mají být našimi duchovními vůdci. Co na to můžeme říci jiného, než ta slova toho nějakého Paula Claudela: *Jedenáct biskupů, šestnáct tisíc pobitých kněží a ani jeden odpad!*

A to musíme opakovati nahlas a stále, neboť jsme příslušníky národa, který má katolické kněžstvo, v jehož historii posledních dvaceti let bylo zaznamenáno odpadů tolik, že to stačilo – *vide, ut supra!* Tedy: Pakli chce o kněžstvu, které vykazuje jedenáct biskupů, šestnáct tisíc pobitých kněží a ani jeden odpad, souditi kněžstvo, z něhož ušlo tolik kněží, že zdatně naplnili schematismus nově založené církve, je k tomu třeba buď veliké opatrnosti – nebo něčeho jiného.

Stojí v žalmu: *Drahocenná jest před očima Páně smrt svatých jeho*. A pochopí každé dítě, že smrt kněze před oltářem i před chrámem jest něco, co se neděje

bez asistence andělů. Víme, jak po takové smrti touživali svatí. Těžce by se našel v historii případ, kdy byl kněz, hájící oltář a chrám, zabit spravedlivě pro své hříchy. Mohl by věděti každý, že těch šestnáct tisíc španělských kněží bylo zabito pro víru a že v rudém Španělsku jsou chrámy zbořeny, zavřeny nebo proměněny v budovy světské. Zdá se dosud mnohým, že souhlas s jakousi politickou většinou je tím lehkým krokem, kterým dojdou do nebe cestou příjemnou a snadnou. Ti mohou to odůvodňovati tolika věcmi, že by na to nestačilo knih několik, a na vyčerpávající odpověď by pak ovšem nestačilo také knih několik. Zdá se jim, že takový souhlas je pohodlný a bezpečný. Ale jsou lidé, kteří s tím nesouhlasí, kteří svůj nesouhlas projevují už dlouho, zřetelně a hlasitě, a také to mohou dělati úplně pohodlně a bezpečně. Není tedy k nesouhlasu zapotřebí žádného zvláštního hrdinství, právě tak, jako k souhlasu není třeba chytrácké opatrnosti. Příčina tedy je v něčem

hlubším. Buďto lze předpokládati, že z těch šestnácti tisíc zabitých kněží aspoň někteří budou časem prohlášeni za ctihodné, blahoslavené i svaté, anebo že to byli pošetilé a lhostejné oběti jakýchsi zapletených sporů, při nichž možná měli i nějaký nekalý podíl. Jedno, nebo druhé. Ti chytří i opatrní se mohou ovšem utěšovatí tím, že takové řízení může trvati nejméně třicet let a posmívají-li se těm, o kterých dosud papež neřekl poslední slovo, nemusejí se báti hříchu. Je to velice zajímavé, když kněží chtějí souditi kněžstvo. Dělal to Wiklef, Luther, Hus. A i tito odsuzovali aspoň z počátku mezi kněžstvem jen bríchopasy a simonisty. Kdežto nyní se koná soud nad těmi, mezi nimiž

bylo jedenáct biskupů, šestnáct tisíc pobitých kněží a ani jeden odpad. A je to tedy velice zajímavé, neboť se to děje právě uprostřed kněžstva, z něhož ušlo tolik kněží, že znatelně zaplnili schematicus nově založené církve. Stojí však v žalmu: *Drahocenná jest před očima Páně smrt svatých jeho*. A stojí též v Písmě: *Nebývá posmíván Bůh*. To tedy je věc, která znepokojuje laiky. Víme, že kněžství nečiní člověka svatým, ani nedotknutelným, a že i kněze nakonec sežerou červi. Ale co jest pro nás svaté a nedotknutelné, to jest kněžství, jest oltář, chrám a služba Bohu. A o to právě jde. Nic není pro nás vznešenějšího než živý kněz stojící u oltáře. Ale před knězem zabitým za víru

– to už jen mlčíme, před tím už jen klečíme, toho se slzami vzýváme, to už jest něco nadpřirozeného, to už jest pro nás zjevení Boží, před kterým si zakrýváme tvář.

Jaroslav Durych

plk. MUDr. Jaroslav Durych
vojenský lékař a katolický prozaik, básník,
dramatik a publicista

ČÍM CARLO ACUTIS ZÁSADNĚ OVLIVŇUJE NAŠE DĚTI?

Před třiatřiceti lety se v Londýně narodil blahoslavený Carlo Acutis a o patnáct let později zemřel. Je neuvěřitelné, jak tento ctnostný italský mladík navzdory svému krátkému životu ovlivňuje své vrstevníky, příbuzné, věřící i nevěřící po celém světě.

Určité prvky Carlova života snadno rezonují s dnešními mladými a dělají z něho ideální vzor pro jakéhokoli mladého člověka, který chce vést svatý a smysluplný život, zaměřený na to, co je doopravdy důležité.

Níže uvádím pět způsobů, jak dnes může Carlův život pozitivně ovlivňovat děti i dospělé:

Propojení víry a technologií

Carlo ukázal na možnost harmonického soužití víry a technologií. Ve skutečnosti používal digitální svět k oslavě Boha, kdy s uplatněním svých programátorských dovedností vytvořil webové stránky, které dokumentovaly eucharistické zážitky a doporučovaly mariánská zjevení, čímž vedl druhé v prohlubování jejich víry pomocí moderních digitálních platform. Jeho příklad inspiruje děti k tomu, aby technologie nevnímaly jako překážku k duchovnímu životu, nýbrž jako nástroj k šíření poselství lásky a naděje.

Oddanost svatosti v každodenním životě

Carlo navzdory svému mládí vedl uprostřed obyčejných činností život hluboké svatosti. Ukazoval, že svatost není vyhrazena pro zvláštní příležitosti, ale je možné o ni usilovat v každodenních okamžicích – ať už tím, že chodíme na mši svatou, pilně studujeme, pomáháme druhým, nebo trávíme čas s rodinou a přáteli. Děti se od tohoto mladého italského světce mohou učit, že každý, byť sebemenší skutek může být prodchnut láskou a oddaností k Bohu.

Oddanost Eucharistii

Carlova hluboká láska k Eucharistii hrála v jeho životě ústřední roli a inspirovala ho v jeho běžných zálibách. Vášnivě věřil v Ježíšovu skutečnou přítomnost v Nejsvětější svátosti a stanovil si jako prioritu chodit na mši svatou a trávit čas adorací. Napodobováním Carlovy oddanosti Eucharistii děti mohou růst ve svém pochopení významu mše svaté a hluboké lásky, kterou Ježíš chová ke každému z nás.

Odvaha stát pevně ve víře

Navzdory vrstevnickému tlaku a společenským normám, které jsou často ve střetu s katolickým učením, zůstal Carlo

ve své víře pevný. I tváří v tvář protivenství nebojácně zastával svá přesvědčení a držel se toho, o čem věděl, že to je pravda. Také povzbuzoval své rodiče, kteří odpadli od víry, aby se vrátili do Církve. Děti mohou čerpat inspiraci z Carlovy odvahy zůstat věrný svým přesvědčením a hodnotám, i když to není snadné.

Křesťanská láska a soucit

Carlo měl srdce plné lásky a soucitu s druhými. Vynakládal svůj čas a prostředky na to, aby pomohl méně šťastným než on, a projevoval laskavost a štědrost lidem v nouzi. Svými skutky lásky a soucitu Carlo ukazoval moc lásky proměňovat svět v lepší místo. Děti se mohou řídit jeho příkladem a vyhledávat příležitosti, jak druhým posloužit laskavostí a empatií.

Cerith Gardiner

Aleteia

Přeložila Alena Švecová

Cerith Gardiner
učitelka angličtiny a publicistka

UCTÍVAT BOHA, EVANGELIZOVAT A SLOUŽIT CHUDÝM

V říjnu (pozvánku ještě přineseme konkrétněji před samotným konáním akce) se do České republiky na pozvání ČBK chystá americký biskup zvučného jména, skvělé pověsti a zajímavých podnětů pro naši dobu Mons. Robert Barron. Objevil se např. ve vysílání stanic CNN, EWTN nebo NBC, kde působil jako náboženský zpravodaj. Založil organizaci *Word on Fire*, jejíž digitální obsah na YouTube a dalších platformách ročně sledují miliony lidí. Rád by se setkal s akademiky a studenty, bude to možné, dá-li Pán, v pražském Karolinu. Na stránkách *cirkev.cz* se setkáte s českým překladem přednášky, která shrnuje týden v životě biskupa Barrona.

Říká: „První červenový týden tohoto roku byl jedním z liturgicky nejbohatších v rámci mého kněžství. Během Národní eucharistické obnovy procházela mariánská pouť mou diecézí, a nakonec zamířila do Indianapolisu. Prošli jsme s Nejsvětější Svátostí ulicemi a pak jsem celebroid velkou slavnostní bohoslužbu v městském Civic Center. O několik dní později jsem sloužil mši svatou ve městě La Crescent, a pak jsem s Eucharistií ve společnosti asi tří tisíc lidí putoval do La Crosse. Všechny tyto bohoslužby a eucharistické liturgie se vyznačovaly zpěvem, zvony, kadidlem, honosnými rouchy a množstvím litaní. Měl jsem dále tu čest vysvětit tři mladé muže na kněze. Všechno to bylo nádherné a jsem si jistý, že to pozvedlo srdce a duše těch, kteří toho byli součástí. V myslích některých lidí však tento druh liturgických obřadů vyvolává pochybnosti, ba dokonce kritiku: Co to má společného s prací církve, která se stará o nemocné a potřebné? Co to má společného s Ježíšem, který prostě oděný chodil po prašných cestách Galileje a podával ruku chudým? Nezna-

Na slavnost sv. apoštolů Petra a Pavla přijal olomoucký arcibiskup Josef Nuzik od papeže Františka společně s ostatními nově jmenovanými arcibiskupy-metropolitami pallium – symbol jejich zvláštního propojení se Svatým otcem a také symbol jejich pastýřské služby svěřeným diecézím. Foto: ado.cz

mená zaujetí hudbou, rouchy, procesími, litaními atd. nějaký druh rozmařilého estetična, fixaci na liturgické pozlátko? Tato obava je oprávněná, neboť církve, jak nám připomněl Joseph Ratzinger, dělá tři věci: uctívá Boha, evangelizuje a slouží chudým. A zvláštní genialita církve se projevuje, když se jí daří udržovat tyto tři úkoly v rovnováze, přičemž každý z nich koriguje a souvisí s tím druhým. [...] Čím více však uctíváme Boha, tím více milujeme ty, které miluje Bůh; a čím více milujeme ty, které miluje Bůh, tím více milujeme toho, kdo je učinil milovanými na prvním místě. Proto nám svatý Jan říká, že ten, kdo říká, že miluje Boha, ale nenávidí svého bližního, je lhář. Chtěl bych to vyjádřit jako zásadu: čím víc se věnujete liturgii, o to hlouběji byste měli zajít ve službě potřebným; a čím hlouběji jdete ve službě potřebným, tím výše byste měli jít liturgicky. Nebezpečí spočívá v jednostranném důrazu na liturgii nebo v jednostranném důrazu na službu, přičemž první vede k rozbředlosti a druhé dělá z církve

organizaci sociálních služeb.“

Jednou ze smutných skutečností v období po Druhém vatikánském koncilu je rozpad toho, co kdysi tvořilo jednotu. Nyní jsou „liberály“ spíše ti, kteří se starají o chudé, a „konzervativci“ ti, kteří se zabývají liturgií. To je však hloupé a pro církve nebezpečné. A když se vrátíme zpět na naši českou půdu, jen letmo nahlédneme do dokumenty Synodální reflexe katolické církve nad zprávou Synody. Text připravil Národní synodální tým a byl schválen na 139. plenárním zasedání ČBK 24. dubna. Evergreeny jsou spolehlivě přítomny, zmiňme např. ženy: „V některých diecézích silně zněly hlasy volající po umožnění diakonátu žen“, „Některé skupiny volají také po zpřístupnění kněžského svěcení ženám“, „Jako potřebná se jeví revize liturgického jazyka, který bude inkluzivnější podobou zahrnovat muže i ženy“ a „Zaznívá také touha po větším zapojení žen do formace kněží.“ *Oremus.*

–zd–

MONITOR – publicistický čtrnáctidenník. ISSN 1214-8458. MK ČR E 15474.

Šéfredaktorka: Zdeňka Rybová. Redakční rada: Mgr. Roman Cardal, Ph.D.; P. Mgr. PhDr. Štěpán Filip, Ph.D., OP; Mgr. Andrej Kutarňa; Ing. Vojtěch Macek; prof. Tomáš Machula, Ph.D., Th.D.; Jan Šindelka; Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: P. Mgr. Evermod Jan Sládek OPraem.

Vydavatel: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, http://rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010

Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.:arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.